Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi
Educational Administration: Theory and Practice
2020, Cilt 26, Sayı 3, ss: 519-564
2020, Volume 26, Issue 3, pp:519-564
www.kuey.net

The Status of Teaching Profession from Teachers' Points of View[1]

Öğretmen Penceresinden Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü[2]

Ümit Kahraman[3] , Osman Tayyar Çelik[4]

Abstract

In this research, it was aimed to determine teachers' perceptions about their professional status. The qualitative research method was used in the study. The study group consisted of 24 teachers determined by maximum diversity sampling among purposeful sampling methods. The research data were collected using a semi-structured interview form. Collected data were analyzed using the content analysis technique. According to the results of the research, teachers evaluate the concept of professional status in the context of social and economic conditions. Teachers have the idea that the factors that affect the status of a profession are personal rights, admission requirements, autonomy, and the private lives of professionals. Although the teachers' perceptions about the respectability of the profession are positive, their perceptions about the status of the profession are negative. It was determined that teachers think that the status of the profession has changed negatively with the changes in society, politics and teacher context from past to present. In addition, according to teachers' opinions, it was determined that parents' and students' behaviors towards teachers, professional, organizational and personal factors, teacher education and appointment system, socio-economic conditions and social perception affect the status of the teaching profession. Teachers believe that improving professional professionalism and improving social and economic rights and social perception of the profession will increase the status of the profession. In line with the results, suggestions have been made in the context of professional, social and economic rights in order to raise the status of the teaching profession.

Keywords: Status, professional status, phenomenology, teaching profession, social perception

1 This study, supported by the project no 2018KRM002-087 by Pamukkale University BAP Unit, was orally presented at the International Science and Education Congress held in Afyonkarahisar between March 23-25, 2018.

2 Pamukkale Üniversitesi BAP birimi tarafında 2018KRM002-087 nolu projeyle desteklenen bu çalışma 23-25 Mart 2018 tarihleri arasında Afoyonkarahisar'da düzenlenen Uluslararası Bilim ve Eğitim Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

3 Asst. Prof., drumitkahraman@gmail.com, Bilecik Şeyh Edebali University, Bilecik, Turkey, ORCID: 0000-0002-4547-6753

4 Corresponding Author, Dr., otayyarc@pau.edu.tr, İnönü University, Malatya, Turkey, ORCID: 0000-0003-3951-7261

Atıf için/Please cite as:
Kahraman, Ü., & Çelik, O. T. (2020). The status of teaching profession from teachers' points of view. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 26*(3), 519-564 doi: 10.14527/kuey.2020.012.

Öz

Araştırmada öğretmenlerin mesleki statülerine yönelik algılarını belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklemesi ile belirlenen 24 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucuna göre öğretmenler mesleki statü kavramını toplumsal ve ekonomik koşullar bağlamında değerlendirmektedirler. Öğretmenler, bir mesleğin statüsünü etkileyen faktörlerin özlük hakları, mesleğe kabul şartları, özerklik, meslek mensuplarının özel yaşamları olduğu düşüncesine sahiptirler. Öğretmenlerin mesleğin saygınlığına ilişkin algıları olumlu olmasına rağmen, mesleğin statüsüne yönelik algıları olumsuzdur. Geçmişten günümüze toplum, politika ve öğretmen bağlamında yaşanan değişimlerle mesleğin statüsünün olumsuz yönde değiştiğini düşündükleri belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen görüşlerine göre; veli ve öğrencilerin öğretmenlere karşı davranışlarının, mesleki, örgütsel ve kişisel faktörlerin, öğretmen eğitimi ve atama sistemi, sosyo-ekonomik koşulların ve toplumsal algının öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkilediği belirlenmiştir. Öğretmenler, mesleki profesyonelliği arttırmanın, sosyal ve ekonomik haklarda, mesleğe ilişkin toplumsal algıda iyileştirmelerin mesleğin statüsünü arttıracağını düşünmektedirler. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, öğretmenlik mesleğinin statüsünün yükseltilmesi için mesleki, toplumsal ve ekonomik haklar bağlamında öneriler getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Statü, Mesleki Statü, Olgubilim, Öğretmenlik Mesleği, Toplumsal Algı

Received: 10.02.2020 / Revision received: 20.04.2020 / Approved: 01.05.2020

English Version

Introduction

Teachers are believed to have an important role in transforming and leading societies. Likewise, teachers have always been considered one of the key elements of the education system from past to present. Despite this crucial role they have, their status in the society and the opportunities they have or lack have been a matter of opinion. In addition to this, the status of teaching profession has become a theme that has been emphasized as a problem particularly in recent years in academic studies (Ilğan and Ceviz, 2019; Çalışıcı Çelik and Kıral, 2018; Ünsal, 2018), international reports [(Education at a Glance 2017 (OECD, 2017), Global Teacher Status Index 2018 (The Varkey Foundation, 2018)] and national reports [Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Raporu (2017), Türk Eğitim Derneği Raporu (2017)]. Since teachers are a key factor in student and school success, a number of policies and strategies have been developed to strengthen teachers' perceptions of status. In this context, it can be said that the status of teachers and the teaching profession has come to the fore in recearch and policy documents.

Status is the position of an individual in an institution or a community (Turkish Language Association, 2019). Sociologists explain status as the position defined within the social structure (Thompson & Hickey, 2011). From this point of view, it can be said that status and social status bear the same meaning and can ben defined as the social position of an individual. De Button (2004) defines the term 'status' as the position of a person in society and their place and importance

in the world. According to Tezcan (2016), social position is the place filled by an individual withing the social structure and this place is given them by the society. Social status is a significant concept of sociology and it is the value attributed to the social position of the individual, institution or profession (Akyüz, 1991). Güney (2015) discussed social status in terms of tasks and relations which are determined within the framework of the admission area of the society. Duties assumed by individuals allow them to have a place in the society and this is called social status. Individuals have more than one status in social life (Içli, 2002). However, some statuses are called basic status as they are more important than others. Having a major impact on an individual's life, basic statuses are the status that have a special impact on social identity. To illustrate, professions are of basic status as they mean a lot about individuals' education and income level as well as their identity (Macionis, 2012).

Status has been a subject matter discussed by social scientists at various times from different viewpoints. Marx argues that status emerged as a result of class stratification and that it changes according to the class an individual belongs to. According to Marx, the foundations of fundamental divisions in society and all forms of social stratification that result in are economic in nature. Weber, however, argues that status should be considered independently of the class. It also exemplifies this situation with the fact that the British nobility class is respected even after losing their fortunes (Giddens & Sutton, 2009; Turner, 2001). In this context, Marx has a materialist approach to his understanding of status, and his social classification is based on the relationship between the means of production and production, while Weberian viewpoint is based on the economic power and individuals' contribution to society.

Societies have been stratified due to economic, social and political facts throughout history. The inequal distribution of goods, power and social status is effective in the formation of social strata (Doğan, 2004). The dimensions of social stratification are divided by Weber into two as objective and subjective dimensions. The objective dimension is about power, dignity and the economic situation, while the latter is about the value attributed by society or the individual (Celep, 2005). Weber uses the phrase 'status group' to describe people sharing the same lifestyle (Schaefer, 2013). Status and current class are related to each other; however, they may not always overlap completely. To illustrate, although an individual who is a member of a profession that performs important social functions may have high social status, they may fall within lower strata in the social class.

There are three types of statuses as ascribed status, awarded status and achieved status. Ascribed status is the value ascribed to an individual by birth such as gender and race. Awarded status is the status given to the individual when she or he attains a position, such as being someone's spouse, being the head of state, and being the manager of an institution. Contrary to these two statuses, the status that is earned (achieved status) can be seen as the most valuable status. Factors such as personal characteristics, abilities and education level of individu-

als are effective in the achieved status (Akyüz, 1991). The term 'status' is also used to indicate the position of individuals within a group to which they belong or their position in an institution as well as their social position. In addition, the term 'professional status' is used to indicate the value of professions in the eyes of the society and their place and importance in the society. According to Içli (2002) one of the factors determining the social classes to which individuals belong is their work. Those who perform the functions that are considered more important in a society have a higher status. In this context, professional status can be said to be a key determinant of social status. The concept of professional status is studied by sociologists in the sociology of professions as a subfield. Soiologists have developed some criteria to distinguish professions from each other. These criteria are comprehensive education, license requirements favorable working conditions, organization, autonomy, respectability, and salary (Ingersoll & Merrill, 2011; Ingersoll & Collins, 2018).

Being a social entity, human beings tried to meet various needs by creating a division of labor within the social structure instead of meeting these needs individually. It can be said that professions emerged with the emergence of the division of labor (Dönmezer, 1976). To consider a job as a profession, it must meet admission criteria such as getting recognition by the society as a profession, requiring expertise based on knowledge and skills and formal or informal education, corresponding to a good or service, being performed autonomously to a an extent, and having job-related standards. In this context, teaching is a profession due to its characteristics. Çelik (2017) argued that teaching started with the beginning of human history and occured with the division of labor that took place in the society that developed over time; however, it has been a controversial issue whether it is a profession or not. It can also be said that there is a consensus in Turkey about the status of the teaching profession (Çelik, 2017). Indeed, article 43 of the National Education Fundamental Law No. 1739 defines teaching as "a specialization profession that takes on the education, training and related administrative duties of the State" (National Education Fundamental Law, 1973). Akyüz (2012) emphasizes that teaching includes fundamental features in the definition of the term 'profession' and teaching is a profession. These basic characteristics can be listed as follows:

According to the teachers' opinions;

1- What is the meaning of professional status?

2- What are the factors determining the status of a profession?

3- What are the factors that determine the status of teaching profession?

4- How has the status of teaching profession changed from past the present?

5- What are the measures to be taken to raise the status of the profession?

Method

In this section, information about the design of the research, the working group, data collection and analysis are discussed.

Design

Phenomenology design was used in this study, which was carried out using the qualitative research method. Phenomenology is concerned with how individuals who experience a phenomenon explain it. Phenomenology researches are the studies that focus o a single phenomenon and collect data from the individuals who experience it (Creswell, 2016). Phenomenology researches are a detailed study of people's daily experiences and the meanings they ascribe to these experiences (DeMarrais, 2004). It can be said that explaining the essence or basic structure of these experiences is the duty of phenomenologists (Merriam & Tisdell, 2015).

Participants

The study group of the research consists of 24 teachers who work in Denizli and it was determined using maximum sampling from the purposeful sampling methods. In the purposeful sampling, the chosen participants are those who experienced the main phenomenon discussed in the study and can help reveal it. In the maximum diversity sampling, the criteria are determined first and participants are selected as differently as possible based on these criteria (Creswell, 2016). Diversity in sampling enables comprehensive data to be collected in different situations (Hutchinson, 1986).

In the selection of the participants in the study group, special care was taken that the characteristics such as gender, type of school, educational status, seniority, and etc. were different in accordance with the maximum diversity sampling. Of the teachers included in the study group, 10 are women and 14 are men. 6 of the participants work in kindergarten, 5 in primary school, 8 in secondary school, and 5 in high school. As for educational status, 8 of the participants completed graduate studies, while 16 of them completed undergraduate education. Finally, in terms of tenure, 6 of the teachers have experiences from 1 to 10 years, 8 of them are experienced from 11 to 20 years, and 10 of them have an experience of teaching over 21 years.

Data Collection

The data were collected by using semi-structured interview forms prepared to serve the purpose of the research and by making face-to-face interviews with teachers. The interview questions were prepared by the researchers after a comprehensive review of the literature. Afterwards, the questions were finalized upon asking two specialists' opinions. During the interview, sounding questions were also asked for teachers to explaing their opinions more clearly on the sub-

ject. Prior to the interview, the participants were informed about the subject and the content of the interview, and they were asked to give their consent for recording the interview using the voice recorder. Finally, the recorded audio files were transcripted.

Data Analysis

Content analysis technique was used in the analysis of the data. Content analysis is carried out by examining the collected data in depth to explain them with concepts and themes (Yıldırım ve Şimşek, 2011) and it is one of the most used techniques in qualitative studies (Özdemir, 2010). Content analysis is a type of qualitative data analysis that aims to reach the concepts and relationships by explaining the data collected as a result of the research, and analyze the data in depth in contrast to descriptive analysis, and bring together similar data within the framework of concepts and themes. The data is summarized and interpreted in the descriptive analysis. In content analysis, however, it is processed, organized and interpreted in more detail to help readers understand (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Validity and Reliability

In qualitative research, validity can be determined employing some strategies such as triangulation, participant control, and using external controllers (Creswell, 2016; Gibbs, 2007). In the current study, participant control and external control methods were used to ensure validity. At the participant control stage, the written texts transcripted from the interview records and the codes obtained as a result of the content analysis were shared with the participants and their opinions were confirmed. At the external control stage, expert opinion was asked for the resulting themes, and codes and necessary arrangements were made in line with the feedback received. The reliability of the research was checked by calculating the percentage of agreement between coders. In the study, the percentage of agreement between coders was calculated as 86% and it was found to be within the accepted parameters in the literature, which is 85%-90% (Miles, Huberman & Saldana, 2014). The names of the participants were not used while reporting the research; instead, they were given code names from P1 to P24.

Results

Six main themes have been identified as a result of the analysis of the research data and these themes have been named as the follows: meanings ascribed to the concept of professional status, factors that determine professional status, the status of teaching profession, the status of teaching profession from the past to the present, factors affecting the status of teaching profession, and suggestions.

Meanings Ascribed to the Concept of Professional Status

This theme emphasizes how the teachers make sense of the concept of professional status when it is mentioned. Eight codes obtained from the answers given by teachers were grouped under two sub-themes and shown in Table 1.

Table 1.
Sub-themes and Codes of the Theme "Meanings Ascribed to the Concept of Professional Status"

Sub-theme	Codes
Social Perception	Social value of the profession
	Social benefits of the profession
	Dignity of the profession
	Society' perception of those who perform the profession
	Respectability compared to other professions
Economic Conditions	Wages compared to other professions
	Working conditions and wages compared to the colleagues in different countries
	Financial conditions

According to teachers, social perception and economic conditions determine the status of a profession. It can be said that the status of a profession is determined by how the society sees the profession and the conditions such as the respectability and wages of the profession compared to other professions, and financial conditions of the professions. Some views on this theme are given below:

> *"It is the value of a profession in society. Although the thoughts of people who make up the society are effective about a profession, the status of a profession can also be shaped by the quality raising efforts performed by an individual for his/her job." (P1)*

> *"It is the place of the people who perform a specific job in the society they live in. This place is firstly determined by the title and label of the profession, and then by the attitudes and behaviours of the people performing this profession. Private life in society is also determinant in professional status. Community sensitivity is important." (P3)*

> *"It makes me think of the reputation, acceptance, importance and dignity of that profession in society and among other professions." (P11)*

> *"When I think of the professional status, I think of the working conditions, salary, opportunities and financial conditions of that profession." (K19)*

Factors Determining Professional Status

In this theme, factors that determine the status of a profession are discussed according to teachers' opinions. 26 codes obtained from the answers given by the teachers were grouped under five sub-themes as shown in Table 2.

Table 2.
Sub-themes and Codes of the Theme "Factors that Determine Professional Status"

Sub-themes	Codes
Social Factors	Social need
	Value given by the society
	Social contribution
	Social acceptance
	Education level of the society
Institutional Factors	Institutional structure
	Inclusion in decision-making process
	Changing structure
	Profession's position in the protocol
	Institution's attitude towards personnel
Personnel	Private life
	Attitudes and behaviours
	Personality traits
Factors Related to the Profession	Required education level
	Ease of access to professionals
	Selection criteria
	Conditions of admission to the profession
	Professional development opportunities
	Teacher quantity
	Power, authority
	Autonomy
	Professional renewal
Social and Economic Rights	Working conditions
	Wage and salary supplements
	Personal rights
	Opportunities offered by the profession compared to other countries

According to the teachers, the status of a profession is determined by social factors, institutional factors, personnel, professional factors, and social/economic

rights. The needs of society, value they give to the profession, the place of the profession in the protocol, private life of the personnel, and their attitutes and behaviors are of the examples to these factors. Some opinions on this theme are given below.

> *"It is the place of the people that belongs to a professional group in the society they live in. This place is determined by the title and label of the profession first, and then by the attitudes and behaviours of the people who perform this profession. Private life in society is also often determinant in professional status. Community sensitivity is also important." (P4)*

> *"Income, the place of the individual who performs the relevant profession in the protocol, and the value given by colleagues to each other." (P9)*

> *"Conditions provided for us; both financial and moral. Compared to other countries, if the conditions and opportunities of the profession are lower than the world standards, there is a problem. On the other hand, if it has a high status, it should provide you with opportunities to raise professional qualification, so that you can improve yourself and get promoted. You should have equal opportunities including financial conditions as well." (P10)*

Status of the Teaching Profession

Teachers were asked about the status of the teaching profession and their opinions were discussed under this theme. 11 codes obtained from the answers given by the teachers were grouped under two sub-themes and presented in Table 3.

Table 3.
Sub-themes and Codes under the Theme of the Status of the Teaching Profession

Sub-theme	Codes
Positive	Sacred
	Respectable
	Reliable
Negative	Babysitter
	Hourly officer
	Easy profession
	Getting paid effortlessly
	Modern slave
	Loser personality
	Ordinary
	Scapegoat
	Workload

According to Table 3, 11 codes included in the theme of the status of the teaching profession were grouped under two sub-themes as "positive" and "negative". In teachers' opinions, the teaching profession is a sacred, reliable and respected profession. However, teachers also think that their profession is not respected as much as it deserves being respected. There are misconceptions in the society that teachers are seen as babysitters, that the profession is easy to perform compared to its high pay, and that teachers are seen as scapegoats in the education system. It can be said that teachers have such opinions due to these misconceptions. Some views related to this theme are given below.

> *"There are surely pros and cons... We are seen as honest and reliable people and this raises the respectability of teachers in society. Compared to many other professions, we have reliability since we work with clean (good) people (students) in our workplace. The burden of teachers increases every year with extra workload." (P2)*

> *"The teaching profession still occupies a special position among people living in rural areas, especially under challenging conditions. However, teachers in provincial centers and especially in the west of our country have difficulties. Teachers are treated as loser people who are only slaves to money. The issue people are not aware of is that students are in moral breakdown because of this." (P7)*

> *"The status of teaching profession is seen as ordinary. The people who graduate from different departments assume that they can become teachers if they cannot perform their jobs. People who think that they should be teachers instead of loafing around decrease the status of the teaching profession." (P14)*

> *"The status of teaching profession is not respected as much as it deserves. In educational problems, teachers are firstly declared as scapegoats. Teachers' performance is constantly on the agenda. The teachers are accused immediately when parents utter their complaints. It is rumoured in the public that teachers spend three months on holiday and their salaries are high compared to their performance." (P20)*

Changing Status of Teaching from Past to Present

This theme includes the changes in the status of teaching profession from past to present in teachers' opinions. 14 codes and three sub-themes are shown in Table 4.

Table 4.
The Status of Teaching Profession from Past to Present

Sub-theme	Codes
Teacher context	Role
	Quality
	Professional Value
	Power and authority
	Teachers' view of the profession
Social and Environmental context	Changes in social values
	Community's view of the teachers
	Social strata that prefers teaching profession
	Global changes
	Changes in information sources
Policy context	The value that state administrators give to teachers
	Number of teachers
	Education system
	Workload

14 codes that are included in the theme of the status of teaching profession from past to present were grouped under three sub-themes as "teacher context", "social and environmental context" and "policy context". Teachers believe that the status of teaching profession has changed negatively over time. They are of the opinion that teachers' roles and qualities have changed compared to the past, that they have lost their authority in classroom management, and that their views and the value they ascribe to their profession have changed. From a social and environmental point of view, there are prevailing thoughts in the society such as the fact that the society's views of teachers have changed, the easy of access to information has changed information sources, and this affects the role of teachers in the classroom. In addition, the changes in the education system today, the increase in the number of teachers, and state administrators' view of the profession have been underlined as the factors affecting the status of the teaching profession from past to present negatively. Some of the teachers' opinions about the changing status of the teaching profession are given below.

> *"There is deterioration in the teaching profession compared to the past. Some teachers now do their jobs only for salary. Unfortunately, the number of teachers who aim to raise students and have dedicated themselves to education has decreased. Also, teacher has just become a person who teaches how to access the information rather than teaching the information in this age, when it is pretty easy to access information." (P8)*

"There is a negative change in the status of teachers compared to the past. This change is related to the viewpoint of our National Education System / bureaucrats towards teachers. Values that hold the teachers above bureaucrats have been lost. A system has sprung up that belittles teachers and burdens educational failures to teachers. Teachers who were disregarded in the education system, which has become a guinea pig, are now asked to face the failures." (P11)

"There were few teachers in the past. It was a great privilege to have a teacher in a village. So, it was very difficult to access education in the past compared to today. Therefore, the universal rule "valuableness of the rare" also applied to teachers. Surely this is not only confined to this; there is an incomparable change between the present and the past. Communication instruments, means of transport and the mass media are all at your fingertips, so is the education; it is so easy to access." (P21)

"I think teaching now is less respected than before. Teachers have no sanction power against the students who display negative behaviours at school. Teachers have no authority in the classroom." (P23)

Facors Affecting the Status of Teaching Profession

This theme addresses the factors that affect the status of the teaching profession. The factors affecting the status of the teaching profession consist of seven sub-themes and 34 codes. Sub-themes and codes are given in Table 5.

Table 5.
Factos Affecting the Status of Teaching Profession

Sub-theme	Codes
Parent and student context	Accusatory parental behaviours
	Irreverent/undisciplined student behaviours
	Improper use of technology by students
	Violence to the teacher
Occupational factors	Teacher development
	Level of participation in the decision-making process
	Authority
	Autonomy
Organizational factors	Socio-economic environment of the school
	Favoritism behaviours
	Laws and regulations
	Constantly changing education system
	Ministry practices

Table 5.
Factos Affecting the Status of Teaching Profession (Devamı)

Sub-theme	Codes
Personal factors	Merit
	Claim
	Professional attitude
	Interest
	Quality
	Relationship with students
	Professional priority
	Workload
	Burnout level
	Image
Teacher training and appointment/assignment system	Unfair appointments
	Reason for choosing the profession
	Teachers awaiting appointment
	Appointment of teachers from different faculties
	Paid teachers
Socio-economic factors	Salary
	Personal rights
	Professional organization
Social perception	News in the media
	Politicians' statements
	Social values

According to teachers, parent's and students' behaviours towards teachers, professional, organizational and personal factors, teacher training and appointment system, socio-economic factors, and social perception are the factors that affect the status of the teaching profession. When analyzed in terms of codes, it can be said that parents' accusing teachers of any negativity, irrevent and disrespectful behaviours of students depending on parents' behaviours, autonomy of teachers in school, malpractices such as favoritism, and the news in the media are the prominent codes. Besides, it can be said that politicians' behaviours towards teachers and the statements of ministry bureaucrats affect the status of teaching from time to time. Recently, the negative news in the media about the teachers and some comments by senior administrators in the society about the teachers may have caused the teachersthink this way. Some of the teachers' views on this theme are as follows:

> *"Students' technology use even in the class and their technology addiction reduces teachers' authority in the classroom. Teachers who strive*

to ensure the authority faces the parents of the students because they are not protected by the administration. Respect for teachers decreases over time in students who are encouraged by this situation. In addition, the difficulties in appointment of teachers also change the social perspective on teaching. Now students prefer education faculties due to obligations and their socio-economic environment." (P1)

"Behaviours of some teachers who behave in a way that they just instruct their classes and ignore the rest affect the profession negatively. The negative statements by the statesmen are another factor that reduces the status of the profession. Both such statements and the negative news in the media cause students to lose their respect for teachers, and as a result, it becomes difficult to manage the class. Along with the negative situation emerging accordingly, it can be said that the status of the profession has got into a vicious circle." (P4)

"The increase in the number of parent groups who attach importance to education affects the status of the teaching profession positively. However, the gradual decline of teachers' control over students, teachers' being employed from the faculties other than the faculty of education, mass media, teacher quality, and low wages and easy access to information compared to other professions with the same educational level affect the status of teaching profession negatively." (P6)

"There are problems in teacher training and appointment system. There are ten thousands of teachers awaiting appointment, yet still new teachers who graduate from different faculties are recruited by providing them with pedagogical formation. Besides, although there is a need for teachers in some regions, no teachers are appointed and this need is covered with paid teachers. Since paid teachers are temporary, other teachers and parents have a negative approach towards them." (P17)

"Salary and personal rights are not sufficient. Also, the status of teaching profession is affected negatively due to the reasons such as the news on violence against teachers in the media and teachers' being vulnerable in this regard." (P24)

Suggestions for Raising the Status of Teaching Profession

Suggestions for raising the status of the teaching profession were grouped under three sub-themes and 21 statements as shown in Table 6.

Table 6.
Suggestions and Codes for Raising the Status of Teaching Profession

Sub-themes	Codes
Professionalism	Well-functioning appointment system
	The process of participation in decision making
	Objective performance evaluation system
	Arrangements in teacher training
	Quota/faculty planning
	Senior managers' being educators
	Teacher autonomy
	Determining admission and attendance conditions based on scientific principles
	Increasing professional development opportunities
	Restarting career steps
	Legislative improvements
Social and Economic Rights	Improving personal rights
	Improving financial conditions
Social Perception	Reaction to news in the media
	Public service ad
	Perception-raising efforts

Teachers' suggestions for raising their professional status were grouped under the sub-themes of professionalism, social and economic rights, and social perception. In the context of professionalism, teachers made suggestions such as legislative improvements, ensuring teacher autonomy, and establishing an objective performance evaluation system. Improving personal rights and the financial conditions of teachers is also seen as an important suggestion that will increase the status of teachers in social and economic terms. In addition to these suggestions, reacting to negative media news about teachers, preparing public service ads about the teaching profession and carrying out social perception activities were also suggested by teachers in order to raise the status of teachers in the eyes of the society. Some of the teachers' views on this theme are given below.

> *"In the decisions to be taken regarding our education system, every teacher should be valued and asked for their opinion, they should be provided with the opportunities for self-improvement, the image created in the society by media should be corrected, and the salaries should be increased. Many senior teachers who are eligible for being pensioner continue to work just to avoid financial hardships, and they are still running their classes at schools, even if they are not qualified enough to do their job." (P5)*

"The career ladder system can be brought back in the education system. It may also be beneficial to raise the scores of the teaching departments of our universities or to determined new methods in the selection of candidate teachers. In-service trainings can be organized for the development of teachers within the profession. Actually, the scientific method can also be reconsidered both in the selection and development of teachers." (P12)

"First of all, teachers' personal rights should be improved. Not only wages, but also retirement conditions should be improved. Besides, fair practices should also be made in order to reward teachers who carry out exemplary teaching practices." (P13)

"If the teaching profession is raised to a better academic level, the respectability of this profession increases by itself. Improving economic conditions also affects the status of the profession." (P15)

Result, Dıscussıon and Suggestıons

While various occupational groups lost their functions throughout the history, new professions have also emerged. However, the professions in the fields of education, health and law can be said to maintain their importance thanks to their social functions. In this context, the status of the teaching profession is also affected by social, economic, technological and global changes, and the teachers' and the society's perceptions of the profession also change. The teaching profession is considered as a profession with high social respectability and is among the most preferred undergraduate programs. Recents studies have reported that teachers have a negative perception of the status of the profession. In this context, it is considered that focusing on teachers' perceptions of subjective status will shed light on different results in researches and will guide the policies to be developed. The current study aimed to determine the status of the teaching profession according to teachers' opinions. Within the scope of the study, face-to-face interviews were conducted with the participation of 24 teachers to get answers to research questions. The opinions of the teachers obtained as a result of the interviews were examined under six themes.

Research results have shown that teachers define professional status within the framework of social perception and economic conditions. Social dignity and gains of the profession and respectability of the profession compared to other professions in social terms were the key issues under the sub-theme of social perception. Within the context of economic conditions, especially teachers' income and wages compared to other professions and the comparisons between the salaries and working conditions of the teachers in different countries are the issues specified in defining the professional status. According to Hoyle (2001), there are two main factors that determine the status of a profession. These are prestige and professional dignity. Although these two concepts are used inter-

changeably from time to time, they bear different meanings. Professional prestige is defined as the public perception of the position of a profession within the hierarchy of the profession. Some professions are seen lower while some others are seen superior, creating a prestige hierarcy. Prestige can be said to be mostly related to wages, working conditions and job security. Professional dignity, on the other hand, is about the value and importance of a profession for the society and how professional it is seen. In the light of these statements, it can be said that professional dignity, for teachers, expresses social perception, while prestige means wages and working conditions of the profession compared to other professions. According to some researchers, an important component of professional status is professionalism (Ingersoll and Merrill, 2011; Ulutaş, 2017; Verhoeven, Aelterman , Rots and Buvens, 2006). Professionalism includes profession-specific knowledge and skills, ethical principles and standards, specific knowledge and skills, vocational training, admission conditions to a profession, professional autonomy, and professional relationships with the environment (Güven, 2010; Ingersoll and Merrill, 2011). However, teachers did not include the terms that describe professional professionalism while defining the concept of professional status. They specified the characteristics pointing to the professionalism under the factors that affect the status of a profession (see Table 2). In this case, professionalism can be considered as a factor that directly affects professional dignity rather than a component of the status according to teachers.

The factors that determine the professional status were explained with 26 codes under five sub-themes. According to the teachers, professional status is determined by social, institutional and occupational factors, attitudes and behaviours of the personnel, and social and economic rights of those performing the profession. Social factors are related to professional dignity as a status component. People are evaluated based on their professions in the community. Whatever functions are given more importance in a society, those who fulfill those functions have higher status (Içli, 2002). Therefore, it can be said that the professions that meet important social needs are also highly respected. According to teachers, an important variable that affects the status of a profession is institutional factors. Institutional factors are related to the subjective perceptions of individuals rather than social perception. Organization employees are in a hierarchical status according to their positions and roles within the organization. In this structure, the importance of roles, attitudes of the senior management towards employees and the value given to employees affect the perception of status. Another sub-theme is the attitudes and behaviours of the employees. Personality traits and private lives of individuals can be effective in social perception. For instance, a soldier is expected to have a brave personality, a teacher is expected to be patient, and a police officer is expected to have a reliable personality. In addition, the prevalence of behaviours against the ethical principles of a profession also affects social perception negatively. Another factor that affects professional status is professionalism. Professionalism is related to the dignity of the profession. The status of a profession increases if it is difficult to be admit-

ted to a profession and to reach professionals; and if there are opportunities for professional development and few individuals perform this job. As a matter of fact, according to Hargreaves and Hopper (2006), the characteristic of a high-status profession is the real and metaphorical distance between professionals and their customers. The fact that it is more difficult to reach lawyers and doctors compared to authors creats a sense of mystery for individuals, which leads to confidence in professional expertise and respect for authority. Another important factor affecting professional status is social and economic rights. Çelikten, Şanal and Yeni (2005) stated that the status of a profession is related to factors such as income earned from the profession as well as social opportunities and working conditions of the profession; Karaman, Acar, Kılıç, Buluş and Erdoğan (2013) also underlined that economic return of the profession and the perceived value of the service it provides to the society are the first concepts to spring to mind. The income that a person earns from a profession gives an idea about the status of that profession in societies where economic values are at the forefront (Fichter, 2002). Therefore, it can be said that the professional status is directly related to the income that is obtained from the profession.

The theme of the status of teaching profession consists of two sub-themes. There are three codes under the sub-theme of positive professional status. According to teachers, teaching is a sacred, respected and reliable profession. Apart from that, teachers think that teachers are seen as babysitters and scapegoat and teaching is considered as a profession that allows teachers to get paid effortlessly in the eye of society. It can be said that the codes under this theme have more negative connotations. The teaching profession is seen as the most respected profession after medical doctors, university professorship and judgeship in the national professional dignity research (Sunar, Kaya et al., 2015). These results suggest that the status of the teaching profession lags behind some other professions in the eye of society, which is also pointed out by Çelikten, Şanal and Yeni (2005). Another international study (The Varkey Foundation, 2018) indicated that the status of seconday and primary school teachers rank tenth and eleventh respectively compared to other professions. It can be said that the perceived status of the teaching profession is different in both studies one of which is an international study. The perception of status ascribed to the teaching profession at the national level is higher compared to the international perception. According to the information in 2018 Global Teacher Status Index, Turkey ranks seventh among 35 countries in terms of the teacher status index scores by countries. Although the social perception of the status of the teaching profession seems to keep in the background compared to some professions in researches, it is seen that it is in the top ranks when evaluated in general. According to the findings of the study, it can be said, contrary to this situation, that teachers' perceiving their status low contradicts the social perception. Celep (2005) pointed out that the teaching profession contains contradictions in itself considering the subjective and objective dimensions of social stratification. It is seen as an occupation with insufficient financial conditions and power in terms of the objective dimension.

In the subjective dimension, however, it is a high-level profession (a profession seen in the upper layers) due to its social function. In other words, teachers usually come from lower or middle income classes and reflect the characteristics of these classes. However, teachers are expected to fulfill major social roles. This situation (contradiction) gives rise in inconsistencies (Gül, 2004). It can be stated that this inconsistency strengthens teachers' negative perceptions of the status and accounts for the difference between the social perception of the profession and the teachers' perceptions.

The changing status of teaching from past to present consists of three subthemes. The participants believe that the changing status of the teaching profession is caused by reasons such as teachers' behaviours and roles, changes at the social level, and the teaching profession from the viewpoint of political actors. Generally speaking, the opinion that the status of the teaching profession is negatively affected prevails. The dignity of a profession is directly proportionate to its financial size, social importance, strength and working conditions. However, social values and current conditions determine which of these criteria will come to the fore (Celep, 2005). Consequently, it can be suggested that the perception of the status regarding the teaching profession has changed depending on the value judgments changing over time and the conditions of the profession. Ozyılmaz (2013) underlined that the teaching profession has lost its appeal in the society over time, and the teaching profession should be redefined and socio-economic improvements should be made in order to make the profession attractive again. It can said that the status of the teaching profession dating back has started to diminish with the emergence of new professions under the influence of liberal economic policies since 1980 and as a result of low income levels (Erden, 2005). Again, the differentiation in the employment patterns of teachers (paid teacher, contract teacher, substitute teacher, and etc.) associated with the fact that the wind of neoliberal policies became dominant in state administration can be considered one of the factors affecting teacher status. Besides, the fact that teachers have been employed as fully contracted teachers since 2016 and contract teachers have lower personal rights compared to permanent teachers can be seen as a reason for the change in social perception in teachers' status. It can be suggested that the decreasing status of the teaching profession over time depends on generation gap, decreased respect and trust in teachers, attitudes of senior management, decreased teacher autonomy, low wages, and the fact that there were less teachers and the education was better in the past (Aydın, Güner Demir and Erdemli, 2015). Increase in the learning resources with technologial advancements also played an important role in the change of teaching profession compared to the past. Technological breakthroughs in the field of education in Turkey also caused decrease in teacher autonomy in the classroom. The fact that teachers of the old generation have difficulties using the smart boards installed in schools withing scope of FATIH project and consequently they have to get help from the students, which can also be interpreted as a role change, can be said to have a negative effect on teachers' authority over students. According to Couch

and Towne (2018), students are now able to discover and learn more using a mobile application than they learn from any book. According to Prensky (2001), teachers' lagging behind the digital age and trying to educate the individuals who are digital natives are seen as one of the most important problems facing education (Couch & Towne, 2018). When analyzed teacher employment policies from past to present, it can be suggested that failures in planning the supply-demand balance and therefore employing those who do not have professional teaching knowledge (Ozoğlu, 2010) and giving pedagogical formation that allows the undergraduate teachers who graduated from different faculties other than the faculty of education to become teachers have had a negative effect on the status of the profession, which may cause teaching to be perceived as a profession that can be performed by anyone.

34 codes describing the factors that affect the status of the teaching profession were grouped under seven sub-themes. Teachers' personal characteristics, professional, organizational and socio-economic factors, teacher training and appointment system, and behaviours of students and their parents are of the factors that affect the status of teachers. Changing characteristics of the teaching profession also changes the status of the profession. Increasing the control mechanisms of the state over the profession and consequently decreasing the autonomy narrow the features required for teaching to remain as a profession (Bursalıoğlu, 2015). In Turkey, one of the first factors that come to mind when it comes to professional status is the economic return that the profession provides to an individual. Compared to high-income professions such as medicine and attorneyship, teaching is seen as a lower status profession. Likewise, the region where the school is located can be considered another factor affecting the status of teachers. The status of teachers in rural areas is higher than in urban areas (Ozoğlu, 2010). Unsal (2018) studied the reasons for the low status of the teaching profession. In the study, the reasons decreasing the status of teaching profession were grouped under 7 categories as media, economic condition, working conditions, teacher training institutions, society, quality of teachers and education policies. According to Aydın et al. (2015) the factors affecting the status of teaching profession are grouped under two categories; professional and non-professional factors. Media, the perception "be a teacher if you cannot do any other occupation", personal characteristics of teachers, and the value ascribed to teachers by the society are non-professional factors. Personal rights, qualified teachers, professional promotion opportunities, admission conditions to the profession, policies and practices of senior management, need for teachers, wages and tenure are professional factors. The study also found that the news in the media and the statements made by politicians about teachers affect the status of teaching profession. Indeed, collective identity can go beyond the nominal identity due to the fact that the sense of profession, community or ethnic belonging is high in the collectivist societies such as Turkey. In such societies, individuals take any insult or negative opinion about their professions as if they were humiliated personally (Doğan, 2004).

It can be said that teachers' perceptions of the status of their profession is low. It is anticipated that this perception may lead to a decrease in the attitudes and behaviours such as their commitment to the profession, psychological conditions, and their desire to stay in their professions. Teachers' perceptions of their status, which is an important component of education, can be considered in this context. Therefore, suggestions to raise the status of teachers have been grouped under professionalism, professional and social rights, and social perception. Within the context of professionalism, the teachers pointed out important matters such as teacher training and development processes, autonomy, participation in decision making, and career ladders. Teachers suggest that their personal rights and financial conditions should be improved within the context of social and economic rights; reacting to negative and unfair media news about teachers, airing public service ads, and carrying out social perception activities about the teaching profession are among teachers' suggestion in terms of the sub-theme of social perception in order to raise the status of teachers. MoNE Teacher Strategy Document include the actions under the title "Strengthening the Status of the Teaching Profession" as follows: redefining the regulation of the teaching profession taking current needs into account, preventing violence against teachers and reinforcing teachers' authority and responsibilities in occupational and administrative practices in the educational institutions (MoNE, 2017). Furthermore, one of the issues addressed in the 2023 Education Vision Document is "Developing and Managing Human Resources", which set forth two main objectives. One of these objectives is to restructure the professional development of teachers and school administrators. In this context, it has been attemped to ensure that the students in the upper level to prefer the faculty of education (MoNE, 2018). This is an indication of the efforts to strengthen the status of teaching profession is included in senior management policies. It can be suggested that teachers' suggestions tally with the necessary practices included in the policy documents.

Following suggestions have been made to strengthen teachers' perceptions of the professional status based on the teachers' suggestions and research results.

1- Adjustments can be made to encourage successful students to prefer the teaching profession. In this context, the quotas of the education faculties can be decreased, and the ranking threshold that is applied for selection from the education faculties can be lowered.

2- Social and economic rights of teachers can be improved in a way that can reinforce social perception.

3- Only permanent staff-recruiting can be applied instead of different employment types such as contracted or paid teacher practices.

4- Perception-raising practices can be carried out by the MoNE through media and various activities in order to strengthen the social perception towards the profession.

5- Career steps of the profession can be restarted with improvements.

6- Professional development opportunities can be increased for teachers. Teacher autonomy can be strengthened through participation in decision making and empowerment practices.

7- Professionalism of the profession can be raised with the objective performance evaluation system.

8- Practices and legal arrangements can be made to raise teacher autonomy.

9- Professional standards can be determined by establishing "the Law of the Teaching Profession" that will deal with all aspects of the profession. Establishing a systematic structure can raise the status of the teaching profession.

Suggestions for further studies:

1- The research was carried out in public schools. The study can also be conducted with the participation of the teachers working in private schools.

2- A scale covering factors that affect the professional status can be developed.

3- Researches with wider participation rates can be planned using the quantitative research method.

4- The relationship between the perception of professional status and the phenomenons such as burnout syndrome, organizational commitment and job satisfaction can be examined.

Türkçe Sürüm

Giriş

Öğretmenlerin toplumları değiştirme ve topluma yön vermede önemli bir role sahip oldukları söylenebilir. Aynı zamanda hem geçmişte hem de bugün, öğretmenler eğitim sisteminin en önemli parçalarından biri olarak görülmektedir. Sahip oldukları bu önemli role rağmen her dönemde öğretmenlerin toplumdaki yeri, sahip oldukları/olamadıkları imkanlar tartışma konusu olmuştur. Bunun yanında öğretmenlik mesleğinin statüsü özellikle son yıllarda yapılan araştırmalarda (İlğan ve Ceviz, 2019; Çalışıcı Çelik ve Kıral, 2018; Ünsal, 2018), uluslararası raporlarda; [Education at a Glance 2017 (OECD, 2017), Küresel Öğretmen Statü Endeksi (The Varkey Foundation, 2018)] ve ulusal raporlarda; [Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Raporu (2017), Türk Eğitim Derneği Raporu (2017)] sorun olarak vurgulanan bir tema haline gelmiştir. Öğretmenlerin öğrenci ve okul başarısında anahtar faktör olması sebebiyle öğretmenlerin statü algılarını güçlendirmek için bir takım politika ve stratejiler geliştirilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin ve öğretmenlik mesleğinin statüsünün araştırmalarda, politika belgelerinde ön plana çıktığı söylenebilir.

Statü, bir kimsenin, bir kurum veya toplum içindeki durumudur (Türk Dil Kurumu, 2019). Sosyologlar statüyü, sosyal yapı içinde tanımlanan pozisyon olarak açıklamaktadır (Thompson & Hickey, 2011). Bu açıdan bakıldığında statü ile sosyal statünün aynı anlamı taşıdığı söylenebilir ve bir kişinin toplumsal konumu olarak da tanımlanabilir. De Button (2004) statüyü bir kişinin toplumdaki konumu, dünya gözünde yeri ve önemi olarak tanımlarken; Tezcan'a (2016) göre toplumsal konum, bireyin toplum yapısı içinde doldurduğu yerdir ve bu yer toplum tarafından bireye verilmektedir. Sosyal statü sosyolojinin önemli bir kavramıdır ve fert, kurum veya mesleğin içinde bulunduğu sosyal konuma atfedilen değerdir (Akyüz, 1991). Güney (2015) ise sosyal statüyü görevler ve ilişkiler bağlamında değerlendirmiştir. Bu görev ve ilişkiler ise toplumun kabul alanı çerçevesinde belirlenmektedir. Kişinin üstlendiği görevler onun toplumda bir yer edinmesini sağlamakta ve bu da sosyal statü olarak adlandırılmaktadır. Toplumsal yaşamda bireylerin birden fazla statüleri bulunmaktadır (İçli, 2002). Ancak bazı statüler diğerlerinden daha önemli olduğu için temel statü olarak adlandırılmaktadır. Temel statüler bireyin yaşamı üzerinde büyük etkiye sahip olarak sosyal kimlik üzerinde özel önemi olan statüdür. Örneğin meslekler; bireylerin eğitim ve gelir düzeyi, kimliği hakkında çok şey ifade ettiği için temel bir statüdür (Macionis, 2012).

Statü, çeşitli zamanlarda toplum bilimciler tarafından tartışılan bir konu olmuştur ve bu konuda farklı düşünceler dile getirilmiştir. Marx statünün, sınıfsal tabakalaşmanın bir sonucu olarak ortaya çıktığını ve bireyin bulunduğu sınıfa göre statüsünün değiştiğini öne sürmektedir. Marx'a göre toplumdaki

asıl bölünmeler ve sonuçta oluşan toplumsal tabakalaşmaların tüm biçimlerinin temelleri ekonomik niteliktedir. Weber ise statünün sınıftan bağımsız olarak düşünülmesi gerektiğini öne sürmektedir. İngiliz soylu sınıfının servetlerini kaybettikten sonra bile saygı görmeleri ile de bu durumu örneklendirir (Giddens & Sutton, 2009; Turner, 2001). Bu bağlamda Marx'ın statü anlayışında materyalist bir yaklaşım söz konusu olup toplumsal sınıflandırmasının temelinde üretim araçları ve üretim ilişkisi bulunduğu, Weber'in ise ekonomik güç ile birlikte bireylerin topluma sağladığı katkıları temel aldığı söylenebilir.

Tarih boyunca toplumlar ekonomik, toplumsal ve siyasal olgulara bağlı olarak tabakalaşma içerisinde olmuştur. Mal ve mülkün, gücün ve toplumsal statülerin eşit olmayan dağılımı toplumsal katmanların oluşmasında etkilidir (Doğan, 2004). Toplumsal tabakalaşmanın boyutları Weber tarafından nesnel ve öznel boyut olarak ikiye ayrılmaktadır. Nesnel boyut iktidar, saygınlık ve ekonomik durumla ilgiliyken öznel boyut toplumun veya bireyin atfettiği değerle ilgilidir (Celep, 2005). Weber aynı hayat tarzını paylaşan insanları tanımlamak için statü grubu ifadesini kullanır (Schaefer, 2013). Statü ve içinde bulunulan sınıf birbiriyle ilişki içerisindedir, ancak her zaman tam olarak örtüşmeyebilirler. Örneğin toplumsal önemli işlevleri yerine getiren bir meslek mensubu bireyin sosyal statüsü yüksek olabilir. Fakat toplumsal sınıf içerisinde alt katmanlarda yer alabilir.

Atfedilen, verilen ve kazanılan statü olmak üzere üç çeşit statüden söz edilebilir. Atfedilen statü, cinsiyet, ırk gibi, bireyin herhangi bir katkısı olmadan yüklenen değerdir. Verilen statü, bireyin herhangi bir konuma geldiğinde kendisine verilen statüdür. Birinin eşi olmak, devlet başkanı olmak, bir kuruma müdür olmak bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu iki statünün aksine kazanılan statü en değerli statü olarak görülebilir. Bireyin sahip olduğu kişisel özellikler, yetenekleri, eğitim düzeyi gibi faktörler kazanılan statüde etkilidir (Akyüz, 1991). Statü kavramı toplumsal konumunun yanında bireylerin; ait oldukları gruplar içindeki yerini, bir kurumdaki pozisyonunu belirtmek amacıyla da kullanılmaktadır. Bunların yanında bireyler gibi mesleklerin toplum gözündeki değeri, toplumdaki yeri ve önemini belirtmek için ise mesleki statü kavramı kullanılmaktadır. İçli'ye (2002) göre bireylerin toplumsal sınıflarının belirleyici faktörlerinden birisi de yapmış oldukları iştir. Bir toplumda ne tür işlevler daha önemli sayılıyorsa o işlevleri yerine getirenlerin statüleri daha yüksektir. Bu kapsamda mesleki statünün toplumsal statünün önemli bir belirleyicisi olduğu söylenebilir. Mesleki statü kavramı, sosyologlar tarafından bir alt alan olarak meslekler sosyolojisi içerisinde incelenmektedir. Sosyologlar meslekleri birbirinden ayırmak için birtakım ölçütler geliştirmişlerdir. Bunlar sıkı bir eğitimi, lisans gereksinimlerini, olumlu çalışma koşullarını, örgütlenmeyi, özerkliği, saygınlık ve maaşı içermektedir (Ingersoll & Merrill, 2011; Ingersoll & Collins, 2018).

Sosyal bir varlık olan insanoğlu farklı ihtiyaçlarını karşılamak yerine sosyal yapı içerisinde iş bölümü oluşturarak bu ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmıştır. İş bölümüyle birlikte mesleklerin ortaya çıktığı söylenebilir (Dönmezer,

1976). Bir işin meslek sayılmasında, mesleğin toplum tarafından kabul görmesi, bilgi ve beceriye dayalı uzmanlık gerektirmesi, formal ya da informal eğitim gerektirmesi, mal veya hizmet olarak karşılığının olması, işin belirli ölçüde özerk olarak yapılması ve işle ilgili belirli standartların olması ölçütler olarak değerlendirilebilir. Bu kapsamda öğretmenlik de özellikleri gereği bir meslektir. Çelik (2017), öğretmenlik mesleğinin, insanlık tarihinin var olmasıyla birlikte öğretme işinin başlamış olması ve zamanla gelişen toplumda gerçekleşen işbölümü ile meydana geldiğini ancak öğretmenliğin bir meslek olup olmadığı konusunun tartışıldığını belirtmiştir. Türkiye'de de öğretmenlik mesleğinin bir meslek olduğuna dair görüş birliğinin olduğu söylenebilir (Çelik, 2017). Nitekim 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu 43. maddesinde "Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği" olarak tanımlanmıştır (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). Akyüz (2012) öğretmenliğin bir mesleğin tanımında yer alan temel özellikleri içerdiğini belirterek öğretmenliğin bir meslek olduğunu vurgulamaktadır. Bu temel özellikler ise şöyle sıralanabilir:

- Toplumda önemli bir işlevi olması
- Ciddi bir yetişme döneminden sonra bu görevlerin yerine getirilmesi,
- Uzmanlık bilgilerine dayanması,
- Bazı etik ilkelerinin ve davranış kurallarının bulunması.

Meslekler sosyolojisinde önemli bir tartışma alanı profesyonel meslekler ve mesleklerin saygınlığıdır. Prestij, mesleğin toplum içerisinde edindiği saygı ve hayranlığı ifade eder (Schaefer, 2013). Bu daha çok mesleğin çalışma koşulları, maddi koşulları, sosyal hakları ile ilgilidir. Mesleki saygınlık ise daha çok mesleğin toplumsal işlevine bağlı bir durumdur. Bu kapsamda toplumun temel değerlerini aktaran ve üreten meslekler toplumsal saygınlığı yüksek mesleklerdir. Alan yazınında bir mesleğin profesyonel bir meslek olarak nitelendirilmesi için farklı ölçütler geliştirilmiştir. Ancak günümüzde öğretmenlik mesleği dahil birçok meslek profesyonellik açısından tehdit altındadır. Nitekim Haug'a (1973) göre teknolojik gelişmelerle birlikte bilgi elde etmenin kolaylaşması profesyonellerin özerkliğini ve karar verme gücünü zayıflatmıştır.

Bireyler toplumlarda mesleklerine göre statü sahibi olurlar. Bu nedenle de bireyin sahip olduğu meslek onun toplumdaki yerini belirleyen bir faktör olarak görülebilir. Bir kişinin mesleği onun sosyo ekonomik durumunun ve toplum nezdindeki yerinin belirlenmesini mümkün kılar (İlhan, 2008). Hoyle (2001) bir toplumun bir mesleğin statüsüne yüklediği anlam ile mesleğin formal statüsünü birbirinden ayırmak gerektiğini ifade etmiştir. Mesleğin formal statüsü yasal haklar ve sorumluluklarla çerçevelendirilirken sosyolojik anlamda mesleki statü toplumun mesleğe ilişkin algısını ifade etmektedir. Ancak keskin bir çizgiyle bunları birbirinden ayırmak zordur. Çünkü mesleğin yasal hak ve sorumlulukları toplumun mesleğe yüklediği anlamı etkilediği gibi, formal statüye ilişkin değerlendirme kişiye göre de değişebilir.

Öğretmenlik mesleğini yerine getiren bireyler olarak öğretmenlerin de toplumda bir konumu vardır (Musgrave, 1965; Akt. Tezcan, 2016). Nitekim meslekler bireylere maddi kazanç sağlayan ve onlara statü kazandıran bir göstergedir (İlhan, 2008). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından öğretmenliğin statüsünün öğretmenlere verilen konum, diğer mesleklere göre çalışma koşulları, ücret ve diğer maddi gelirleri içerdiğini belirtilmiştir. Ayrıca aynı belgede eğitimde hedeflenen amaçlara ulaşılabilmesi için öğretmenler hak ettikleri statüden yararlanmalı ve öğretmenlik mesleğinin gerekli saygınlığa sahip olması gerektiği yer almaktadır (ILO/UNESCO, 1966). Global Teacher Status Index 2018 çalışmasının sonuçları öğretmene verilen statü ile öğrenci çıktıları arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yani öğretmene sağlanan yüksek statü sadece olumlu bir durum değil, öğrenci performansına etki eden bir faktördür. Bu nedenle de politika yapıcılar öğretmen statüsünün ciddiye alınması ve geliştirilmesi için çaba göstermelidir (The Varkey Foundation, 2018). Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hazırlanan 2017-2023 Öğretmen Strateji Belgesi'nde belirlenen üç amaçtan birisi de "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Algıyı Değiştirmek ve Mesleğin Statüsünü Güçlendirmek" olarak belirlenmiştir. Bu amaç dört hedeften oluşmaktadır ve öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek bu hedeflerden birisidir. Bu hedefe yönelik üç eylem maddesi yer almaktadır (MEB, 2017). Ayrıca 11. Kalkınma Planı'nda da "Eğitim" başlığı altında öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünün güçlendirilmesine yönelik çalışmaların gerçekleştirileceği belirtilmiştir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019). Cumhurbaşkanlığı ve MEB tarafından gerçekleştirilen bu çalışmalar da öğretmenlik mesleğinin statüsünün son dönemlerde üst düzeyde önemsendiğinin bir göstergesi olarak görülebilir.

Başarılı öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönlendirilmesi açısından da öğretmenlik mesleğinin saygınlığının yükseltilmesi önemli görülebilir. Ancak OECD'nin (Organisation for Economic Co-operation and Development) (2016) raporunda nitelikli adayların mesleğe çekilmesinde sorunlar olduğu, öğretmenlerin mesleklerinin küçümsendiğini düşündükleri, kariyer mesleği olarak ve mesleğin imajına yönelik endişeler olduğu rapor edilmiştir. Sunar, Kaya, Otrar, Demiral, Nerse ve Kalpaklıoğlu (2015) tarafından Türkiye'de mesleklerin itibarlarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada ise 126 meslek için 1-100 arasında puanlama ve sıralama yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlik mesleği 80.9 puan ile dördüncü sırada yer almıştır. Öğretmenlerin mesleki statüsüne ilişkin Türkiye'de yapılan bazı araştırmalarda ise öğretmenlerin mesleğin genel görünümüne yönelik olumsuz görüşlere sahip oldukları (Sönmez ve Cemaloğlu, 2017), öğretmenlerin mesleklerinin çocuk bakıcısı olarak görüldüğünü, çalışma koşullarının kötü olduğunu ve mesleklerine yönelik inançlarının azaldığını düşündükleri (TEDMEM, 2014), öğretmenlerin ve okul yöneticilerin büyük çoğunluğunun; öğretmenlerin, yöneticilerin, toplumun, velilerin öğretmenlik mesleğine duydukları saygının azaldığını düşündükleri (Çalışıcı Çelik ve Kıral, 2018) belirlenmiştir. Öğretmenlik toplum tarafından saygın bir meslek olarak görülse de mesleğin itibarına yönelik araştırmalarla öğretmenlerin mesleklerine ilişkin öznel statü algılarına yönelik araştırma sonuçlarında farklılığın olduğu söylenebilir.

Öğretmenliğin toplumdaki konumu ve önemi halen korunuyor (MEB, 2017) olsa da öğretmenlerin mesleklerine yönelik öznel statü algılarının işlerini değerlendirmede dolayısıyla iş motivasyonları, iş doyumları, mesleki bağlılıkları ve performanslarında daha etkili olacağı söylenebilir. Bu kapsamda öğretmenlerin mesleki statüye nasıl bir anlam yüklediklerini, mesleklerinin statüsünü hangi ölçütlere göre değerlendirdiklerini belirlemek mesleğin statüsüne yönelik yapılacak iyileştirmelere katkı sağlayabilir. Bu çerçevede araştırmada öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin öznel statü algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Öğretmen görüşlerine göre;

1- Mesleki statünün anlamı nedir?

2- Bir mesleğin statüsünü belirleyen faktörler nelerdir?

3- Öğretmenlik mesleğinin statüsünü belirleyen faktörler nelerdir?

4- Geçmişten günümüze öğretmenlik mesleğinin statüsü nasıl değişmiştir?

5- Mesleğin statüsünün artırılmasına için alınması gereken önlemler nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler ele alınmıştır.

Desen

Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen bu çalışmada olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim bir olguyu deneyimleyen bireylerin bu olguyu nasıl açıkladıkları ile ilgilenir. Olgu bilim araştırmaları genellikle tek bir olgu üzerine odaklanan, olguyu deneyimleyen bireylerden verilerin toplandığı araştırmalardır (Creswell, 2016). Olgu bilim araştırmaları, insanların günlük deneyimlerinin ve bu deneyimlere insanların yükledikleri anlamların ayrıntılı olarak incelenmesidir (DeMarrais, 2004). Deneyimlerin özünün ya da temel yapısının açıklanması olgu bilim araştırmacılarının görevidir denebilir (Merriam & Tisdell, 2015).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklemesi ile belirlenen, Denizli'de görev yapan 24 öğretmen oluşturmaktadır. Amaçlı örneklemede çalışmada ele alınan temel olguyu deneyimleyen ve bunu ortaya çıkarmaya yardımcı olabilecek katılımcılar seçilir. Maksimum çeşitlilik örneklemesinde de öncelikle ölçütler belirlenir ve katılımcılar bu kriterler temelinde mümkün olduğunca farklılaştırılarak seçilir (Creswell, 2016). Örneklemedeki çeşitlilik farklı durumlarda kapsamlı veriler toplanmasını sağlar (Hutchinson, 1986). Maksimum çeşitlilik örneklemesine uygun olarak, çalışma grubunda yer alan katılımcıların seçiminde cinsiyet, okul türü, eğitim durumu,

kıdem, gibi özelliklerin farklı olması göz önünde bulundurulmuştur. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin 10'u kadın, 14'ü erkektir. Katılımcıların 6'sı anaokulunda, 5'i ilkokulda, 8'i ortaokulda ve 5'i ortaöğretim kurumlarında görev yapmaktadır. Katılımcı öğretmenlerin 8'i lisansüstü, 16'sı lisans düzeyinde eğitime sahiptir. Son olarak öğretmenlerin 6'sı 1-10 yıl, 8'i 11-20 yıl ve 10'u 21 yıl ve üzeri hizmet süresine sahiptir.

Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri, araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak ve öğretmenlerle yüz yüze görüşme yapılarak toplanmıştır. Görüşme soruları araştırmacılar tarafından alan yazın taraması yapılarak hazırlanmıştır. Daha sonra içerik olarak incelenmesi için iki alan uzmanının görüşleri alınarak sorulara son hali verilmiştir. Görüşme sırasında, öğretmenlerin konu hakkında görüşlerini daha net açıklamaları için sondaj sorular da yöneltilmiştir. Görüşmeye başlamadan önce katılımcılara konu ve görüşmenin içeriği hakkında bilgi verilmiş ve katılımcıların onayları da alınarak görüşmeler ses kaydedici vasıtasıyla kaydedilmiştir. Daha sonra kaydedilen ses dosyaları yazılı metin haline getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, toplanan verilerin derinlemesine incelenerek kavram ve temalarla açıklanması ile gerçekleştirilen (Yıldırım ve Şimşek, 2011) ve nitel çalışmalarda en çok kullanılan tekniklerden (Özdemir, 2010) birisidir. İçerik analizi, araştırma sonucunda toplanan verileri açıklayarak kavram ve ilişkilere ulaşmayı amaçlayan ve betimsel analizden farklı olarak verilerin derinlemesine incelenmesi, kavram ve temalar çerçevesinde benzer verileri bir araya getirmeyi amaçlayan nitel veri analizi türüdür. Betimsel analizde veriler özetlenip yorumlanırken içerik analizinde daha ayrıntılı işlenerek okuyucuların anlayacağı şekilde organize ederek yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik üçgenleme, katılımcı kontrolü, dış denetleyici kullanma gibi stratejilerle belirlenebilmektedir (Creswell, 2016; Gibbs, 2007). Bu çalışmada geçerliğin sağlanması için katılımcı kontrolü ve dış denetim yöntemlerine başvurulmuştur. Katılımcı kontrolü aşamasında görüşme kayıtları sonucunda elde edilen yazılı metinler ve içerik analizi sonucunda elde edilen kodlar katılımcılarla paylaşılarak görüşlerin teyidi sağlanmıştır. Dış denetim olarak da elde edilen temalar ve kodlar uzman görüşüne sunulmuş, gelen dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Araştırmanın güvenirliği, kodlayıcılar arasındaki uyum yüzdesinin hesaplanması ile kontrol edilmiştir. Çalışmada kodlayıcılar arasındaki uyum yüzdesi %86 olarak hesaplanmış ve literatürde kabul gören % 85-%90 (Miles, Huberman & Saldana, 2014) değer aralığında olduğu

görülmüştür. Araştırma raporlanırken, katılımcıların isimleri kullanılmamış ve katılımcılara K1-K24 arasında kodlar verilmiştir.

Bulgular

Araştırma verilerinin analizi sonucunda altı ana tema belirlenmiş ve bu temalar mesleki statü kavramına yüklenen anlamlar, mesleki statüyü belirleyen faktörler, öğretmenlik mesleğinin statüsü, geçmişten günümüze öğretmenlik mesleğinin statüsü, öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen faktörler ve öneriler olarak adlandırılmıştır.

Mesleki Statü Kavramına Yüklenen Anlamlar

Bu temada öğretmenlerin mesleki statüden bahsedildiğinde, bunu nasıl anlamlandırdıkları üzerinde durulmuştur. Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen sekiz kod, iki alt tema altında toplanmış ve Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.
Mesleki Statü Kavramına Yüklenen Anlamlar Temasına ait Alt Tema ve Kodlar

Alt Tema	Kodlar
Toplumsal Algı	Mesleğin toplumsal değeri
	Mesleğin sosyal getirileri
	Mesleğin saygınlığı
	Toplumun mesleği icra edenlere bakış açısı
	Diğer mesleklere göre itibarı
Ekonomik Koşullar	Diğer mesleklere göre maaş durumu
	Farklı ülkelerde aynı meslek çalışanlarına göre çalışma koşulları ve maaşı
	Maddi koşullar

Öğretmenlere göre bir mesleğin statüsünü toplumsal algı ve ekonomik koşulları belirlemektedir. Mesleğe toplumun nasıl baktığı, diğer mesleklerle kıyaslandığında mesleğin itibarı ve maaş durumu, mesleğin maddi koşulları gibi durumların bir mesleğin statüsünü belirlediği söylenebilir. Temaya ilişkin bazı görüşler aşağıda verilmiştir.

> *"Bir mesleğin toplum içindeki değeridir. Toplumu oluşturan kişilerin bir meslekle ilgili düşünceleri etkili olsa da mesleğin statüsü kişinin mesleğiyle ilgili yaptığı nitelik yükseltici çalışmalarla da şekillenebilmektedir." (K1)*

> *"Bir meslek grubuna dahil olan insanların içinde yaşadıkları toplumdaki yeridir. Bu yeri önce mesleğin isimi ve etiketi, daha sonra bu mes-*

leği icra eden kişilerin tutum ve davranışları belirler. Toplumda çoğu kez özel yaşantı da mesleki statüde belirleyicidir. Toplum hassasiyeti önemlidir." (K3)

"O mesleğin toplum içerisindeki ve diğer meslekler yanındaki itibarı, kabullenilmişliği, önemi, saygınlığı aklıma geliyor." (K11)

"Mesleki statü deyince aklıma o mesleğe ait olan çalışma koşulları, alınan maaş, imkan ve sahip oldukları maddi şartları geliyor" (K19)

Mesleki Statüyü Belirleyen Faktörler

Bu temada öğretmenlere göre bir mesleğin statüsünü belirleyen faktörler ele alınmıştır. Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen 26 kod, beş alt tema altında toplanmış ve Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.
Mesleki Statüyü Belirleyen Faktörler Temasına ait Alt Tema ve Kodlar

Alt Tema	Kodlar
Toplumsal Faktörler	Toplumsal ihtiyaç
	Toplumca verilen değer
	Toplumsal katkı
	Toplumsal kabul
	Toplumun eğitim seviyesi
Kurumsal Faktörler	Kurumsal yapı
	Karara katılma
	Değişen yapı
	Protokoldeki yeri
	Kurumun çalışanlara karşı tutumu
Çalışanlar	Özel yaşam
	Tutum ve davranışlar
	Kişilik özellikleri
Mesleğe İlişkin Faktörler	Gerekli eğitim düzeyi
	Meslek sahiplerine erişim kolaylığı
	Seçilme sebepleri
	Mesleğe kabul şartları
	Mesleki gelişim olanakları
	Sayı
	Güç, otorite
	Özerklik
	Mesleki yenilenme

Tablo 2.
Mesleki Statüyü Belirleyen Faktörler Temasına ait Alt Tema ve Kodlar (Devamı)

Alt Tema	Kodlar
Sosyal ve Ekonomik Haklar	Çalışma koşulları
	Maaş ve ek ücretler
	Özlük hakları
	Mesleğin diğer ülkelere göre imkanları

Öğretmenlere göre bir mesleğin statüsünü toplumsal faktörler, kurumsal faktörler, çalışanlar, mesleki faktörler ve sosya/ekonomik haklar belirlemektedir. Toplumun ihtiyaçları, mesleğe verdikleri değer, mesleğin protokoldeki yeri, çalışanların özel yaşamı, tutum ve davranışları bu faktörlere örnek olarak verilebilir. Bu temaya ilişkin bazı görüşler aşağıda yer almaktadır.

> *"Bir meslek grubuna dahil olan insanların içinde yaşadıkları toplumdaki yeridir. Bu yeri önce mesleğin isimi ve etiketi, daha sonra bu mesleği icra eden kişilerin tutum ve davranışları belirler. Toplumda çoğu kez özel yaşantı da mesleki statüde belirleyicidir. Toplum hassasiyeti önemlidir." (K4)*

> *"Elde edilen gelir, ilgili mesleği icra eden kişinin protokol da ki yeri, aynı meslek gruplarındaki bireylerin birbirine verdiği değer." (K9)*

> *"Sağlanan koşullar. Hem maddi hem manevi. Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında eğer mesleğin şartları ve imkanları dünya ülkelerinden daha aşağı ise bir sorun var demektir. Statülü ise mesleki anlamda niteliği arttıracak imkanlar sunmalı, kendini geliştirebilmeli ve yükselebilmelisin. Yaptığın işin karşılığı eşit imkanların olmalı ücret olarak da." (K10)*

Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü

Bu temada öğretmenlik mesleğinin statüsü hakkında öğretmenlerin görüşleri ele alınmıştır. Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen 11 kod, iki alt tema altında toplanmış ve Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.
Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü Temasına ait Alt Tema ve Kodlar

Alt Tema	Kodlar
Olumlu	Kutsal
	Saygın
	Güvenilir

Tablo 3.
Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü Temasına ait Alt Tema ve Kodlar

Alt Tema	Kodlar
Olumsuz	Çocuk bakıcısı
	Saatlik memur
	Kolay meslek
	Yatarak para kazanan
	Para karşılığı çalışan köle
	Ezik kişilik
	Sıradan
	Günah keçisi
	İş yükü

Tablo 3'e göre, öğretmenlik mesleğinin statüsü temasında yer alan 11 kod, "olumlu" ve "olumsuz" olarak iki alt tema altında toplanmıştır. Öğretmen görüşlerine göre öğretmenlik mesleği kutsal, güvenilir ve saygın bir meslektir. Ancak öğretmenler daha çok mesleklerinin hak ettiği statüye sahip olmadığını düşünmektedirler. Toplum tarafından çocuk bakıcısı gibi görülmesi, mesleğin kolay ama ücretinin çok olduğu düşünesine sahip olunması, öğretmenlerin eğitim sistemindeki günah keçileri olarak görülmesi gibi sebeplerin öğretmenlerde bu algıyı oluşturduğu söylenebilir. Temaya ilişkin bazı görüşler aşağıda verilmiştir.

> *"Artı eksiler var mutlaka… Dürüst, güvenilir, insanlar olarak görülüyoruz. Bu toplumda saygıyı getiriyor. Pek çok mesleğe göre temiz(iyi) insanlarla(öğrencilerle) iş ortamında çalıştığımızdan güvenirliğimiz var. Öğretmenin yükü her yıl ekstra işlerle artıyor." (K2)*

> *"Öğretmenlik mesleği hala daha kırsal kesimde özellikle zorlu koşullarda yaşayan insanlar arasında özel bir konuma sahiptir. Ancak özellikle il merkezleri ve özellikle ülkemizin batısında öğretmenler açıkça zorlanmaktadır. Öğretmenler sadece para karşılığı kölelik yapmakta olan ezik kişi muamelesi görmektedir. İnsanların farkında olmadıkları konu öğrencilerin bu yüzden ahlaki yozlaşma içine girdikleridir." (K7)*

> *"Öğretmenlik mesleğinin statüsü sıradan görülüyor. Üniversite bitiren kişiler hiç bir şey olamazsam öğretmen olayım düşüncesinde. Boş gezmektense öğretmen olayım düşüncesine sahip kişiler öğretmenlik mesleğinin statüsünü düşürüyor" (K14)*

> *"Öğretmenlik mesleğinin statüsü hak ettiği yerde değildir. Eğitim ile ilgili sorunlarda öncelikle öğretmenler günah keçisi ilan ediliyor. Öğretmenlerin performansı sürekli gündemde tutuluyor. Veliler şikayet ettiğinde hemen öğretmen suçlanıyor. Sürekli öğretmenlerin üç ay tatil yaptığı, yaptıkları işe göre aldıkları maaşın çok olduğu halk arasında konuşulmaktadır." (K20)*

Öğretmenliğin Geçmişten Günümüze Değişen Statüsü

Bu temada, öğretmenlik mesleğinin statüsünde geçmişten günümüze meydana gelen değişimler öğretmenlerin düşüncelerine göre ele alınmıştır. Elde edilen 14 kod ve üç alt tema Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4.
Geçmişten Günümüze Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü

Alt Tema	Kodlar
Öğretmen bağlamı	Rol
	Nitelik
	Mesleki değer
	Güç ve otorite
	Öğretmenlerin mesleğe bakışı
Toplumsal ve çevresel bağlam	Toplumsal değerlerdeki değişim
	Toplumun öğretmene bakış açısı
	Öğretmenliği tercih eden toplumsal tabaka
	Küresel değişimler
	Bilgi kaynağının değişimi
Politika bağlamı	Devlet yöneticilerinin öğretmene verdiği değer
	Öğretmen sayısı
	Eğitim sistemi
	İş yükü

Geçmişten günümüze öğretmenlik mesleğinin statüsü temasında yer alan 14 kod, "öğretmen bağlamı", "toplumsal ve çevresel bağlam" ve "politika bağlamı" olarak üç alt tema altında toplanmıştır. Öğretmenler, zaman içerisinde öğretmenlik mesleğinin statüsünün olumsuz yönde değiştiği kanısındadırlar. Öğretmenler, geçmişe göre öğretmenlerin rol ve niteliklerinin değiştiğini, öğretmenlerin sınıf içinde otoritelerini kaybettiklerini ve mesleklerine verdikleri değer ve mesleklerine bakış açılarının değiştiğini düşünmektedirler. Toplumsal ve çevresel bağlamdan bakıldığında ise, toplumun öğretmene bakışının değiştiği, bilgiye erişim kolaylığının bilgi kaynaklarını değiştirdiği ve bunun da öğretmenlerin sınıf içindeki rollerini etkilediği gibi düşünceler hâkimdir. Bunun yanında günümüzde eğitim sistemindeki değişimler, öğretmen sayısındaki artış ve devlet yöneticilerinin mesleğe bakışı geçmişten günümüze öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz yönde etkileyen faktörler olarak belirtilmiştir. *Öğretmenlik mesleğinin değişen statüsü hakkında bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir.*

> *"Öğretmenlik mesleğinde eskiye nazaran kötüye gidiş vardır. Bazı öğretmenler artık mesleklerini sadece maaş için yapmaktadırlar. Öğrenci yetiştirmeyi hedefleyen, kendisini eğitime adayan öğretmen sayısı maalesef azalmıştır. Ayrıca bilgiye erişmenin artık çok kolay*

olduğu bu çağda, öğretmen artık bilgiyi öğreten değil, bilgiye erişmeyi öğreten kişi konumuna gelmiştir." (K8)

"Öğretmenlerin statüsünde geçmişe göre negatif bir değişim var. Bu değişim ''Milli Eğitim Sistemi''mizin/bürokratların öğretmene bakış açısıyla ilgilidir. Öğretmeni milletvekilinden üstün tutan değerler kaybedilmiştir. Öğretmeni küçümseyen, eğitimdeki başarısızlıkların öğretmene yüklendiği bir sistem oluşmuştur. Deneme tahtası haline getirilen eğitim sisteminde, hiçbir şekilde görüşü alınmayan öğretmenler, başarısızlıkların faturasıyla karşı karşıya kalmıştır" (K11)

"Geçmişte öğretmen sayısı çok azdı. Bir köyde öğretmenin olması büyük bir ayrıcalıktı. Yani geçmişte eğitime ulaşmak günümüze göre çok zordu. Dolayısıyla evrensel kural olan ''az bulunanın değerli oluşu'' öğretmen için de geçerli oluyordu. Tabi ki sadece bu değil, günümüzle geçmiş arasında kıyaslanamayacak değişim yaşanmaktadır. İletişim araçları, ulaşım araçları, medya her şey bir parmağımızın ucunda. Eğitim de öyle, ulaşılması çok rahat." (K21)

"Öğretmenliğin artık eskiye nazaran saygınlığının azaldığını düşünüyorum. Okullarda olumsuz davranış sergileyen öğrencilere karşı öğretmenlerin hiçbir yaptırım gücü yok. Öğretmenin sınıf içinde otoritesi kalmadı." (K23)

Öğretmenlik Mesleğinin Statüsünü Etkileyen Faktörler

Bu tema, öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen faktörleri ele almaktadır. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen faktörler yedi alt tema ve 34 koddan oluşmaktadır. Alt tema ve kodlar Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5.
Öğretmenlik Mesleğinin Statüsünü Etkileyen Faktörler

Alt Tema	Kodlar
Veli ve öğrenci bağlamı	Suçlayıcı veli davranışları
	Saygısız/disiplinsiz öğrenci davranışları
	Öğrencilerin uygunsuz teknoloji kullanımı
	Öğretmene şiddet
Mesleki faktörler	Öğretmen gelişimi
	Karara katılma düzeyi
	Yetki
	Özerklik

Tablo 5.
Öğretmenlik Mesleğinin Statüsünü Etkileyen Faktörler (Devamı)

Alt Tema	Kodlar
Örgütsel faktörler	Okulun bulunduğu sosyo ekonomik çevre
	Kayırmacılık davranışları
	Yasa ve yönetmelikler
	Sürekli değişen eğitim sistemi
	Bakanlık uygulamaları
Kişisel faktörler	Liyakat
	İstek
	Mesleki tutum
	İlgi
	Kalite
	Öğrenci ile ilişki
	Meslek önceliği
	İş yükü
	Tükenmişlik düzeyi
	İmaj
Öğretmen eğitimi ve atama/ görevlendirme sistemi	Haksız atamalar
	Mesleği tercih sebebi
	Atama bekleyen öğretmenler
	Farklı fakültelerden öğretmen atanması
	Ücretli öğretmenlik
Sosyo-ekonomik faktörler	Maaş
	Özlük hakları
	Mesleki örgütlenme
Toplumsal algı	Medyada yer alan haberler
	Siyasilerin açıklamaları
	Toplumsal değerler

Öğretmen görüşlerine göre veli ve öğrencilerin öğretmenlere karşı davranışları, mesleki, örgütsel, kişisel faktörler, öğretmen eğitimi ve atama sistemi, sosyo-ekonomik faktörler ve toplumsal algı öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen faktörlerdir. Kodlar açısından incelendiğinde ise velilerin her olumsuzlukta öğretmeni suçlaması, öğrencilerin de veli davranışlarına bağlı olarak disiplinsiz ve saygısız davranışları, okulda öğretmenlerin sahip oldukları özerklik, yaşanan kayırmacılık davranışları, medyada yer alan haberler öne çıkan kodlar olarak söylenebilir. Ayrıca siyasilerin öğretmenlere yönelik davranışları,

zaman zaman bakanlık bürokratlarının açıklamalarının da öğretmenliğin statüsünü etkilediği söylenebilir. Son dönemlerde öğretmenler hakkında medyada yer alan olumsuz haberler, öğretmenler hakkında toplumun ve üst yöneticilerin yorumları öğretmenlerin bu yönde düşünmesine neden olmuş olabilir. Bu temaya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şöyledir:

> *"Öğrencilerin ders zamanında bile teknolojiyi kullanması ve bağımlılığı öğretmenlerin sınıf içindeki otoritesini azaltıyor. Otoriteyi sağlamak isteyen öğretmen ise yönetim tarafından korunmadığı için öğrenci velisi ile karşı karşıya geliyor. Bu durumdan cesaret alan öğrencilerde de öğretmene olan saygı da zamanla azalıyor. Ayrıca öğretmen atamalarının zorlaşması da toplumun öğretmenliğe bakış açısını değiştiriyor. Artık öğrenciler zorunluluktan ve sosyo-ekonomik çevrelerinden dolayı eğitim fakültelerini tercih ediyor." (K1)*

> *"Bazı öğretmenlerin sadece işimi yapar gerisine karışmam şeklindeki davranışları mesleği olumsuz olarak etkiliyor. Devlet büyüklerinin de olumsuz açıklamaları mesleğin statüsünü düşüren bir diğer etken. Gerek açıklamalar, gerekse medyada yer alan haberler öğrencilerin de giderek öğretmene karşı saygısını yitirmesine neden oluyor ve bunun sonucunda da sınıfı yönetmek zorlaşıyor. Buna bağlı olarak gelişen olumsuz durumlarla birlikte aslında mesleğin statüsünün bir kısır döngüye girdiği söylenebilir" (K4)*

> *"Eğitime önem veren veli grubunun artması öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu yönde etkilemektedir. Fakat öğretmenlerin öğrenciler üzerinde kontrolünün giderek azalması, eğitim fakülteleri dışından mesleğe alınma, medya, öğretmen niteliği, aynı eğitim seviyesine sahip diğer mesleklere oranla düşük ücret ve bilgiye kolay erişim öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz yönde etkilemektedir." (K6)*

> *"Öğretmenlik atama ve yetiştirme sisteminde problemler var. Atama bekleyen binlerce öğretmen var ve buna rağmen halen farklı fakülte mezunlarına formasyon eğitimleri verilerek atanamayan öğretmenlere yenileri ekleniyor. Ayrıca bazı bölgelerde öğretmen ihtiyacı olmasına rağmen atama yapılmıyor ve bu ihtiyaç ücretli öğretmenlerle kapatılıyor. Ücreti öğretmenlere de geçici olduğu diğer öğretmenlerin, velilerin ücretli öğretmenlere yaklaşımları olumsuz oluyor." (K17)*

> *"Maaş ve özlük hakları yeterli değildir. Ayrıca basında yer alan öğretmene şiddet haberleri, öğretmenlerin bu konuda savunmasız kalması gibi nedenler öğretmenlik mesleğinin statünü olumsuz etkilemektedir." (K24)*

Öğretmenlik Mesleğinin Statüsünün Artırılması İçin Öneriler

Öğretmenlik mesleğinin statüsünün artırılmasına yönelik öneriler üç alt tema ve 21 ifade altında toplanmış ve Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.
Öğretmenlik Mesleğinin Statüsünün Arıtılması için Öneriler ve Kodlar

Alt tema	Kodlar
Profesyonellik	Sağlıklı atama sistemi
	Karara katılım süreci
	Objektif performans değerlendirme sistemi
	Öğretmen eğitiminde düzenlemeler
	Kontenjan/fakülte planlaması
	Üst yöneticilerin eğitimci olması
	Öğretmen özerkliği
	Mesleğe kabul ve devam koşullarının bilimsel esaslara göre belirlenmesi
	Mesleki gelişim olanaklarının artırılması
	Kariyer basamaklarının yeniden başlaması
	Mevzuat iyileştirmeleri
Sosyal ve Ekonomik Haklar	Özlük haklarının iyileştirilmesi
	Maddi koşulların iyileştirilmesi
Toplumsal Algı	Medya haberlerine tepki
	Kamu spotu
	Algı çalışmaları

Öğretmenlerin mesleki statülerinin artırılmasına yönelik önerileri, profesyonellik, sosyal ve ekonomik haklar ve toplumsal algı alt başlıkları arasında toplanmıştır. Profesyonellik bağlamında öğretmenler mevzuat iyileştirmeleri, öğretmen özerkliğinin sağlanması, objektif performans değerlendirme sisteminin kurulması gibi önerilerde bulunmuşlardır. Özlük haklarının ve öğretmenlerin maddi koşullarının iyileştirilmesi de sosyal ve ekonomik yönden öğretmenlerin statülerini artıracak öneriler olarak görülmektedir. Bunlara ek olarak öğretmenlerin toplum gözündeki statülerinin artırılması için de öğretmenler hakkında çıkan olumsuz medya haberlerine tepki gösterilmesi, öğretmenlik mesleği hakkında kamu spotu hazırlanması ve yine mesleğin statüsünü artıracak algı çalışmalarının yürütülmesi öğretmenler tarafından önerilmiştir. Öğretmenlerin tema hakkındaki bazı görüşleri aşağıda verilmiştir.

> *"Eğitim sistemimizle ilgili alınacak her konuda değer verilip fikri alınmalı, kendini geliştirebileceği imkanlar sunulmalı, medya ve toplumda oluşturulan imaj düzeltilmeli ve ücret arttırılmalı. Emekliliği gelen bir çok kişi sadece maddi sıkıntı yaşamamak adına işe devam ediyor ve işini yapacak nitelik ve kalitede olmasa bile okullarda ve öğrencilerin başında maalesef." (K5)*

"Öğretmenlere kariyer basamakları sistemi geri getirilebilir. Üniversitelerimizin öğretmenlik bölümlerinin puanlarının yükseltilmesi ya da öğretmen adayı seçiminde yeni yöntemler belirlenmesi de faydalı olabilir. Meslek içinde de öğretmenin gelişimi için hizmet içi eğitimler düzenlenebilir. Aslında hem öğretmen seçimi hem de geliştirilmesinde bilimsel olarak tekrar ele alınabilir." (K12)

"Öncelikle öğretmenlerin özlük haklarında iyileştirmeler yapılmalıdır. Sadece maaş değil, emeklilik şartları da iyileştirilmelidir. Ayrıca örnek çalışmalar yapan öğretmenlerin ödüllendirilmesinde adil uygulamalar yapılmalıdır." (K13)

"Öğretmenlik mesleğini akademik yönden daha iyi bir seviyeye getirilse bu mesleğin saygınlığı artar. Birde ekonomik şartların olgunlaşması da mesleğin statüsünü etkiler." (K15)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Tarihsel süreçte çeşitli meslek grupları işlevlerini yitirerek kaybolurken, yeni meslekler de ortaya çıkmaktadır. Ancak eğitim, sağlık ve hukuk alanlarındaki mesleklerin toplumsal işlevleri nedeniyle öneminin devam ettiği söylenebilir. Bu kapsamda öğretmenlik mesleğinin statüsü de toplumsal, ekonomik, teknolojik ve küresel değişimlerden etkilenmekte, buna bağlı olarak toplumun ve öğretmenlerin mesleğe yönelik algıları değişmektedir. Öğretmenlik mesleği toplumsal itibarı yüksek bir meslek olarak görülmekte ve en çok tercih edilen lisans programları arasında yer almaktadır. Son yıllarda yapılan araştırmalarda ise öğretmenlerin mesleğin statüsüne ilişkin olumsuz algıya sahip oldukları rapor edilmektedir. Bu kapsamda öğretmenlerin öznel statü algılarına odaklanmanın araştırmalarda farklı sonuçlara ışık tutacağı, geliştirilecek politikalara yön vereceği düşünülmektedir. Bu araştırmada, öğretmenlik mesleğinin statüsünün öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında 24 öğretmen ile araştırma soruları çerçevesinde yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen öğretmen görüşleri altı tema altında incelenmiştir.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin toplumsal algı ve ekonomik koşullar çerçevesinde mesleki statüyü tanımladıkları belirlenmiştir. Toplumsal algı alt temasında mesleğin toplumsal saygınlığı ve sosyal getirileri, toplum açısından mesleğin diğer mesleklere göre itibarı başlıca vurgulanan alanlar olmuştur. Ekonomik koşullar kapsamında ise özellikle maaş ve diğer mesleklere göre maaş durumu, farklı ülkelerde aynı mesleği yapan çalışanların maaş ve çalışma koşullarına ilişkin karşılaştırmalar mesleki statüyü tanımlarken belirtilen konulardır. Hoyle'e (2001) göre bir mesleğin statüsünü belirleyen iki temel unsur vardır. Bunlar prestij ve mesleki saygınlıktır. Zaman zaman bu iki kavram birbirinin yerine kullanılsa da farklı anlamları içermektedir. Mesleki prestij bir meslek hiyerarşisi içerisinde mesleğin konumuna ilişkin halk algısı olarak tanımlanmaktadır. Toplumda bazı meslekler daha düşük bazıları daha yüksek prestijli görülerek bir

prestij hiyerarşisi oluşturulur. Prestijin daha çok ücret, çalışma koşulları, iş güvencesiyle ilgili olduğu söylenebilir. Mesleki saygınlık ise mesleğin toplum için ne kadar değerli ve önemli olduğuyla, profesyonel bir meslek olarak değerlendirilmesiyle ilgilidir. Bu açıklamalar ışığında öğretmenler için mesleki saygınlığın toplumsal algıyı, prestijin ise mesleğin maaşı ile diğer mesleklere göre maaş ve çalışma koşullarını ifade ettiği söylenebilir. Bazı araştırmacılara göre mesleki statünün önemli bir bileşeni de profesyonelliktir (Ingersoll ve Merrill, 2011; Ulutaş, 2017; Verhoeven , Aelterman , Rots ve Buvens, 2006). Profesyonellik; mesleğe özgü bilgi ve becerileri, etik ilke ve standartları, özel bilgi ve beceriyi, mesleğe giriş koşulları ve eğitimi, mesleki özerkliği ve çevreyle profesyonel ilişkileri içermektedir (Güven, 2010; Ingersoll ve Merrill, 2011). Ancak öğretmenler mesleki statü kavramını tanımlarken mesleki profesyonelliği ifade eden kavramlara yer vermemişlerdir. Öğretmenler profesyonelliğe işaret eden özellikleri bir mesleğin statüsünü etkileyen faktörler altında belirtmişlerdir (bkz. Tablo 2). Bu durumda, öğretmenler için profesyonellik doğrudan statü bileşeni yerine mesleki saygınlığı etkileyen bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Mesleki statüyü belirleyen faktörler ise, beş alt tema ve 26 kod ile açıklanmıştır. Öğretmenlere göre mesleki statüyü toplumsal, kurumsal ve mesleğe ilişkin faktörler, çalışanların tutum ve davranışları, mesleği icra edenlerin sosyal ve ekonomik hakları belirlemektedir. Toplumsal faktörler statü bileşeni olarak mesleki saygınlıkla ilişkilidir. Kişiler toplumda yaptıkları işe göre değerlendirilir. Bir toplumda ne tür işlevlere daha çok önem veriliyorsa o işlevleri yerine getirenlerin statüleri daha yüksektir (İçli, 2002). Dolayısıyla önemli toplumsal ihtiyaçları karşılayan mesleklerin saygınlığının da yüksek olduğu söylenebilir. Öğretmen görüşlerine göre bir mesleğin statüsünü etkileyen önemli bir değişken de kurumsal faktörlerdir. Kurumsal faktörler toplumun algısından ziyade bireylerin öznel algılarıyla ilgilidir. Örgüt çalışanları örgüt içerisindeki pozisyonları ve rollerine göre hiyerarşik bir statü içerisinde yer alırlar. Bu yapı içerisinde rollerin önemi, üst yönetimin çalışanlara karşı tutumu ve çalışanlara verilen değer statü algısında etkili olmaktadır. Diğer bir alt tema da çalışanların tutum ve davranışlarıdır. Bireylerin kişilik özellikleri ve özel yaşamları toplumsa algı üzerinde etkili olabilmektedir. Örneğin bir askerin cesur, öğretmenin sabırlı, polisin güvenilir bir kişiliğe sahip olması beklenir. Bunun yanında mesleğin etik ilkelerine aykırı davranışların yaygınlığı toplumsal algıyı da olumsuz etkiler. Mesleki statüyü etkileyen diğer bir faktör de profesyonelliktir. Profesyonellik mesleğin saygınlığıyla ilgilidir. Mesleğe kabul ve meslek sahiplerine erişim zor ise, mesleki gelişim olanakları var ve az sayıda birey bu işi yapıyorsa mesleğin statüsü artmaktadır. Nitekim Hargreaves ve Hopper'e (2006) göre yüksek statülü bir mesleğin özelliği, meslek uzmanları ile müşterileri arasındaki gerçek ve mecazi bir mesafedir. Yazarlara göre avukat ve doktorlara erişimin zor olması bireyler için gizem oluşturmakta, bu da mesleki uzmanlığa güvene ve otoriteye saygı duyulmasına yol açmaktadır. Mesleki statüyü etkileyen önemli bir faktör de sosyal ve ekonomik haklardır. Çelikten, Şanal ve Yeni (2005) bir mesleğin statüsü ile meslekten elde edilen gelir, mesleğin sosyal imkanları, çalışma şartları gibi faktörlerin ilişkili olduğunu;

Karaman, Acar, Kılıç, Buluş ve Erdoğan da (2013), mesleğin ekonomik getirisi ile topluma verdiği hizmetin algılanan değerinin mesleki statü denildiğinde ilk akla gelen kavramlar olduğunu vurgulamışlardır. Ekonomik değerlerin ön planda olduğu toplumlarda kişilerin sahip olduğu mesleklerden elde ettikleri gelir bir mesleğin statüsü hakkında fikir vermektedir (Fichter, 2002).Bu nedenle mesleki statünün, meslekten elde edilecek gelir ile doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir.

Öğretmenlik mesleğinin statüsü teması olumlu ve olumsuz olmak üzere iki alt temadan oluşmaktadır. Olumlu mesleki statü alt temasında üç kod yer almaktadır. Öğretmenlere göre öğretmenlik kutsal, saygın ve güvenilir bir meslektir. Bunun yanında öğretmenler, öğretmenliğin toplum nezdinde çocuk bakıcısı, günah keçisi, yatarak para kazanılan bir meslek olarak görüldüğünü düşünmektedirler. Bu tema altında yer alan kodların daha çok olumsuz olarak algılandığı söylenebilir. Yapılan ulusal mesleki itibar araştırmasında (Sunar, Kaya vd., 2015) öğretmenlik mesleği, tıp doktorluğu, üniversite profesörlüğü ve hakimlikten sonra en çok itibar gören meslek olarak görülmektedir. Bu sonuca göre öğretmenlik mesleğinin statüsünün toplum nezdinde diğer bazı mesleklerin gerisinde kaldığı söylenebilir. Çelikten, Şanal ve Yeni (2005) tarafından yapılan çalışmada da bu konuya dikkat çekilmiştir. Uluslararası gerçekleştirilen diğer bir araştırmada (The Varkey Foundation, 2018) ortaokul ve ilkokul öğretmenliklerinin diğer mesleklere göre statüsü incelendiğinde sırasıyla onuncu ve on birinci sıralarda yer aldığı görülmektedir. Ulusal ve uluslararası gerçekleştirilen iki çalışmada öğretmenlik mesleğinin algılanan statüsünün farklı olduğu söylenebilir. Ulusal düzeyde öğretmenlik mesleğine yüklenen statü algısı uluslararası algıya göre daha yüksektir. 2018 Küresel Öğretmen Statü Endeksi'nde (Global Teacher Status Index, 2018) yer alan bilgilere göre de ülkelere göre öğretmen statü endeksi skorlarında Türkiye 35 ülke arasında yedinci sırada yer almaktadır. Araştırmalarda öğretmenlik mesleğinin statüsüne ilişkin toplumsal algının bazı mesleklere göre geri planda kaldığı görülse de, genel olarak değerlendirildiğinde üst sıralarda olduğu görülmektedir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin bu durumun aksine statülerinin düşük olduğuna dair algılarının toplumsal algı ile çelişmekte olduğu söylenebilir. Celep'e (2005) de toplumsal katmanlaşmanın öznel ve nesnel boyutları dikkate alındığında öğretmenlik mesleğinin içerisinde çelişki barındırdığını ifade etmiştir. Nesnel boyut açısından maddi koşulları ve gücü yetersiz bir meslek olarak görülürken, öznel boyutta toplumsal işlevi sebebiyle üst katmanlarda görülen bir meslektir. Diğer bir ifadeyle öğretmenler genellikle alt veya orta gelir düzeyine sahip sınıflardan gelmekte ve bu sınıfların özelliklerini yansıtmaktadır. Ancak öğretmenlerden büyük toplumsal rolleri yerine getirmesi beklenmektedir. Bu durum tutarsızlık oluşturmaktadır (Gül, 2004). Bu tutarsızlığın öğretmenlerin olumsuz statü algılarını güçlendirdiği, mesleğe ilişkin toplumsal algı ile öğretmen algısı arasındaki farkı açıkladığı ifade edilebilir.

Öğretmenliğin geçmişten günümüze değişen statüsü, üç alt temadan oluşmaktadır. Katılımcılar, öğretmenlik mesleğinin değişen statüsünün, öğretmenlerin davranışları, rolleri, toplumsal düzeyde meydana gelen değişimler ve politik aktörlerin öğretmenlik mesleğine bakış açıları gibi nedenlerden

meydana geldiğini düşünmektedirler. Genel olarak öğretmenlik mesleğinin statüsünün negatif etkilendiği görüşü hâkimdir. Bir mesleğin saygınlığı; maddi boyutu, toplumsal önemi, gücü ve çalışma koşulları ölçüsünde değişebilmektedir. Ancak toplumsal değerler ve içinde bulunulan koşullar bu ölçütlerin hangisinin öne çıkacağını belirlemektedir (Celep, 2005). Dolayısıyla zamanla değişen değer yargılarına ve mesleğin koşullarına bağlı olarak öğretmenlik mesleğine ilişkin statü algısının da değiştiği söylenebilir. *Özyılmaz (2013), toplumda öğretmenlik mesleğinin zaman içerisinde cazibesini kaybettiğini, bunun tekrar kazanılması için öğretmenlik mesleğinin tanımının tekrar gözden geçirilmesi ve mesleği cazip hale getirmek için* sosyo-ekonomik iyileştirmeler yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Öğretmenlik mesleğinin geçmişten var olan statüsünün 1980 yılından itibaren liberal ekonomik politikalardan etkilenerek yeni mesleklerin ortaya çıkması, gelir düzeylerinin düşmesi sonucunda azalmaya başladığı söylenebilir (Erden, 2005). Yine neoliberal politikaların etkisinin devlet yönetiminde hâkim olması ile birlikte öğretmenlerin istihdam şekillerinde farklılıkların olması (ücretli öğretmenlik, sözleşmeli öğretmenlik, vekil öğretmenlik gibi) öğretmen statüsünü etkileyen faktörlerden birisi olarak görülebilir. Ayrıca 2016 yılından itibaren öğretmen istihdamının tamamen sözleşmeli öğretmenlik olarak yapılması ve sözleşmeli öğretmenlerin özlük haklarının kadrolu öğretmenlere nazaran daha düşük olması, öğretmenlerin statüsünde meydana gelen toplumsal algı değişiminin bir nedeni olarak da görülebilir. Öğretmenlik mesleğinin zamanla azalan statüsünün, kuşak farklılığı, öğretmenlere duyulan saygı ve güvenin azalması, üst yönetimin tutumları, geçmişte eğitimin daha iyi olması, öğretmen otoritesinin azalması, düşük ücret ve geçmişte öğretmen sayısının daha az olmasına bağlı olduğu söylenebilir (Aydın, Güner Demir ve Erdemli, 2015). Teknolojinin gelişmesi ve öğrencilerin eski dönemlere göre öğrenme kaynaklarının artması da öğretmenlik mesleğinin geçmişe göre değişiminde önemli bir rol oynamıştır. Ülkemizde eğitim alanındaki teknolojik atılımlar da öğretmenlerin sınıftaki otoritelerinin azalmasına neden olmuştur. FATİH Projesi kapsamında okullara kurulan akıllı tahtaları özellikle eski nesil öğretmenlerin kullanmakta zorlanması, bunun sonucunda öğretmenlerin öğrencilerden yardım almak zorunda kalması ve bir başka deyişle bilgi alışverişindeki rol değişimi, öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki etkisinde olumsuz etki yaptığı söylenebilir. Couch ve Towne'a (2018) göre öğrenciler artık bir mobil uygulama vasıtasıyla herhangi bir kitaptan öğrenebileceğinden daha fazlasını keşfetme ve öğrenme yeteneğine sahiptir. Öğretmenlerin dijital çağın gerisinde kalması ve neredeyse tamamen dijital bir dile sahip olan bireylere eğitim veriyor olması, Prensky'ye (2001) göre eğitimin önündeki en önemli problemlerden biri olarak görülmektedir (Couch & Towne, 2018). Geçmişten günümüze öğretmen istihdam politikaları incelendiğinde de arz-talep dengesinin planlanamaması ve buna bağlı olarak öğretmenlik alan bilgisine sahip olmayanların öğretmen olarak atanması (Özoğlu, 2010), eğitim fakültesi mezunu olmayan lisans mezunlarına formasyon programları ile öğretmenlik yapabileceklerine dair sertifikaların verilmesi mesleğin statüsünde zamanla olumsuz etki bıraktığı ve bu durumun, öğretmenliğin herkes tarafından yapılabilecek bir meslek olarak görülmesine neden olduğu söylenebilir.

Öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen faktörleri açıklayan 34 kod yedi alt boyut altında toplanmıştır. Öğretmenlerin kişisel özellikleri, mesleki, örgütsel ve sosyo-ekonomik faktörler, öğretmen eğitimi ve atama sistemi ile veli ve öğrencilerin davranışları öğretmenlerin statüsünü etkileyen faktörlerdir denilebilir. Öğretmenliğin meslek olma özelliklerinin değişmesi, mesleğin statüsünü de değiştirir. Meslekte devletin kontrol mekanizmalarının artırılması ve bunun sonucunda da özerkliğin azalması öğretmenliğin bir meslek olarak kalabilmesi için gerekli özellikleri daraltmaktadır (Bursalıoğlu, 2015). Ülkemizde mesleki statü denildiğinde akla gelen ilk faktörlerden birisi, mesleğin kişiye sağladığı ekonomik getiridir. Doktorluk, avukatlık gibi yüksek gelir sağlayan mesleklerle kıyaslandığında, öğretmenlik daha düşük statülü bir meslek olarak görülmektedir. Yine okulun bulunduğu bölge de öğretmenlerin statüsünü etkileyen bir diğer faktör olarak görülebilir. Kırsal bölgelerde öğretmenlerin statüsü kentsel bölgelere göre daha yüksektir (Özoğlu, 2010). Ünsal (2018) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlik mesleğinin statüsünün düşük olma sebeplerini araştırmıştır. Çalışmaya göre öğretmenlik mesleğinin statüsünü düşüren sebepler medya, ekonomik durum, çalışma koşulları, öğretmen yetiştiren kurumlar, toplum, öğretmen niteliği ve eğitim politikaları olmak üzere yedi başlık altında toplanmıştır. Aydın vd.'ne (2015) göre öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen faktörler, mesleki ve mesleki olmayan faktörler şeklinde iki grupta toplanmaktadır. Medya, "hiçbir şey olamazsan öğretmen ol" anlayışı, öğretmenlerin kişisel özellikleri, toplum tarafından öğretmene atfedilen değer mesleki olmayan faktörlerdir. Öğretmenlerin kişisel hakları, nitelikli öğretmenler, mesleki yükselme olanakları, mesleğe giriş şartları, üst yönetimin politika ve uygulamaları, öğretmen ihtiyacı, maaş ve çalışma süresi de mesleki faktörler olarak ele alınabilir. Çalışmada medyada yer alan haberler ve siyasilerin öğretmenler hakkında yaptıkları açıklamaların da öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Nitekim Türkiye gibi toplulukçu kültürlerde meslek, cemaat ya da etnik aidiyet duygusunun yüksek olması sebebiyle topluluk kimliği nominal kimliğin önüne geçebilmektedir. Bu tür toplumlarda bireyler mesleklerine yapılmış bir saygısızlığı ve olumsuz değerlendirmeyi kendilerine yapılmış hissetmektedir (Doğan, 2004).

Öğretmenlerin mesleğin statüsüne ilişkin algılarının düşük olduğu söylenebilir. Bu algı öğretmenlerin mesleklerine olan bağlılığı, psikolojik durumları, meslekte kalma istekleri gibi davranışlarında azalmaya neden olabileceği öngörülmektedir. Eğitimin önemli bir bileşeni olan öğretmenlerin statülerine ilişkin algıları da bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu nedenle öğretmen statüsünün artırılması önem kazanmaktadır. Öğretmen statüsünün artırılmasına yönelik öğretmen önerileri profesyonellik, mesleki ve sosyal haklar, toplumsal algı olarak üç başlık altında toplanmıştır. Öğretmenler profesyonellik bağlamında öğretmen yetiştirme ve geliştirme süreçleri, özerklik, karara katılım süreci, kariyer basamakları gibi noktalara değinmişlerdir. Sosyal ve ekonomik haklar kapsamında özlük hakları ve maddi koşulların iyileştirilmesi, toplumsal algı kapsamında ise medyada yer alan olumsuz ve haksız haberlere tepki gösterilmesi, kamu spotu hazırlanması ve mesleğin statüsüne ilişkin algı çalışmalarının yapılması öğretmenlerin mesleki

statünün artırılmasına yönelik önerileridir. MEB Öğretmen Strateji Belgesi'nde "Öğretmenlik Mesleğinin Statüsünü Güçlendirilmek" başlığı altında planlanan eylemler; öğretmenlik mesleğine ilişkin mevzuatın güncel ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak düzenlenmesi, öğretmene yönelik şiddetin önlenmesi ve öğretmenlerin mesleki uygulamalarda ve eğitim kurumlarının yönetilmesinde yetki ve sorumluluklarının artırılması olarak belirlenmiştir (MEB, 2017). 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde ele alınan konulardan birisi de "İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Yönetimi" olarak yer almaktadır. Bu başlıkta iki temel hedef ortaya konmuştur. Bu hedeflerden birisi de öğretmen ve okul yöneticilerinin mesleki gelişimlerinin yeniden yapılandırılmasıdır. Bu kapsamda öncelikle eğitim fakültesini üst dilimdeki öğrencilerin tercih etmesini sağlamak üzere çalışmaların yapılması planlanmıştır (MEB, 2018). Bu, üst yönetim politikalarında da öğretmenlik mesleğinin statüsünün güçlendirilmesine yönelik çalışmalara yer verildiğinin bir göstergesidir. Öğretmenlerin önerileri ile politika belgelerinde yer alan ve yapılması planlanan çalışmaların örtüştüğü söylenebilir.

Öğretmenlerin önerileri ve araştırma sonuçlarına dayalı olarak öğretmenlerin statü algılarını güçlendirmek amacıyla aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1- Başarılı öğrencilerin öğretmenliği tercih etmelerinin sağlayacak düzenlemeler yapılabilir. Bu kapsamda eğitim fakültesi kontenjanları düşürülebilir, eğitim fakültelerinden tercih yapabilmek için getirilen sıralama barajı aşağıya çekilebilir.

2- Öğretmenlerin sosyal ve ekonomik hakları toplumsal algıyı güçlendirecek şekilde iyileştirilebilir.

3- Sözleşmeli, ücretli vb. farklı istihdam şekillerinden vazgeçilerek sadece kadrolu atama uygulamasına geçilebilir.

4- Mesleğe yönelik toplumsal algıyı güçlendirmek amacıyla MEB tarafından medya aracılığıyla ve çeşitli faaliyetlerle algı çalışmaları yapılabilir.

5- Mesleğin kariyer basamakları düzenlenerek yeniden başlatılabilir.

6- Öğretmenlerin mesleki gelişim olanakları arttırılabilir. Karara katma ve yetkilendirme aracılığıyla öğretmen özerkliği güçlendirilebilir.

7- Objektif performans değerlendirme sistemi ile mesleğin profesyonelliği arttırılabilir.

8- Öğretmen özerkliğini artırmaya yönelik çalışmalar ve yasal düzenlemeler yapılabilir.

9- Mesleği tüm yönleri ile ele alacak bir "Öğretmenlik Meslek Kanunu" çıkarılarak, mesleki standartların belirlenmesi sağlanabilir. Sistematik bir yapının kurulması öğretmenlik mesleğinin statüsü artırılabilir.

Sonraki araştırmalar için öneriler:

1. Araştırma devlet okullarında gerçekleştirilmiştir. Özel okullarda görev yapan öğretmenler ile de çalışma tekrarlanabilir.

2. Mesleki statüyü etkileyen faktörleri kapsayan ölçek geliştirilebilir.
3. Nicel araştırma yöntemi kullanılarak daha geniş katılımlı araştırmalar planlanabilir.
4. Mesleki statü algısının tükenmişlik, örgütsel bağlılık, iş doyumu gibi olgularla ilişkisi incelenebilir.

References / Kaynakça

Akyüz, Y. (2012). *Türkiye'de* öğretmenlerin *toplumsal değişmedeki etkileri* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Akyüz, H. (1991). *Eğitim sosyolojisinin temel kavram ve alanları* üzerine *bir araştırma*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Aydın, İ., Güner Demir, T., ve Erdemli, O. (2015). Teacher's views regarding the social status of the teaching profession. *Anthropologist, 22*(2), 146-156.

Bursalıoğlu, Z. (2015). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış.* Ankara: Pegem Akademi.

Celep, C. (2005). Meslek olarak öğretmenlik. C. Celep (Editör), *Meslek olarak* öğretmenlik içinde (s. 23-48). (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Creswell, J. W. (2016). *30 Essential skills for the qualitative researcher.* California: SAGE Publications.

Couch, J.D.& Towne, J. (2018). Rewiring education. Dallas: BenBella Books.

Çalışıcı Çelik, N., & Kıral, B. (2018). Öğretmenlik mesleğine saygıya ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, *13*(27), 405-432.

Çelik, K. (2017). Bir meslek olarak öğretmenlik. A. Tanrıöğen ve R. Sarpkaya (Editörler), *Eğitim bilimine giriş* içinde (s.215-246). (7. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Çelikten, M., Şanal, M., & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes* Üniversitesi *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19*(2), 207-237.

De Button, A. (2004). *Status anxiety*. New York: Vintage Books.

DeMarrais K (2004) *Qualitative interview studies: learning through experience*. In: deMarrais K and Lapan S (eds) Foundations for Research: Methods of Inquiry in Education and the Social Sciences. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 51–68.

Doğan, İ. (2004). *Sosyoloji: Kavramlar ve sorunlar*. (6. Baskı). Ankara: Pegem A Yayınları.

Dönmezer, S. (1976). *Sosyoloji* (6. Baskı). İstanbul: Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları.

Erden, M. (2005). Öğretmenlik *mesleğine giriş* (3. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayınları.

Fichter, J. (1990). *Sosyoloji nedir?* (Çev. N. Çelebi). Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.

Giddens, A. & Sutton, P. W. (2009). *Sociology* (6 Ed.). Polity Press.

Gül, G. (2004). Birey, toplum, eğitim ve öğretmen. *Hasan Ali Yücel E*ğitim *Fakültesi Dergisi, 1*, 223-236.

Güney, s. (2015). *Sosyal psikoloji* (3. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Güven, D. (2010). Profesyonel bir meslek olarak Türkiye'de öğretmenlik. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, *27*(2), 13-21.

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Raporu. (2017). Türkiye'de öğretmen eğitimi ve istihdamı: Mevcut durum ve öneriler. Erişim adresi: http://www.egitim.hacettepe.edu.tr/belge/OgretmenEgitimi-istihdam_Raporu.pdf.

Hargreaves, L. & Hopper, B. (2006) Early years, low status? Early years teachers' perceptions of their occupational status. *Early Years*, *26*(2), 171-186.

Hutchinson, S. (1986). Education and grounded theory. *Journal of Thought, 21*(3), 50-68. Retrieved from http://www.jstor.org/stable/42589190.

Hoyle, E. (2001). Teaching: Prestige, status and esteem. *Educational Management & Administration*, *29*(2), 139-152.

İçli, G. (2002). *Sosyolojiye giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.

İlğan, A., & Ceviz, H. (2019). Öğretmenlerin toplumdaki öğretmenlik mesleğine yönelik algıları ile onların mesleki motivasyonları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, *25*(2), 285-338.

İlhan, S. (2008).Yeni kapitalizm ve meslek olgusunun değişen anlamları üzerine. *Dumlupınar* Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi, 21,* 313-327.

ILO/UNESCO. (1966). *Recommendation concerning the status of teachers.* Paris: UNESCO.

Ingersoll, R. M., & Merrill, E. (2011). The status of teaching as a profession. In J. H. Ballantine, & J. Z. Spade (Eds.), Schools and society: A sociological approach to education (pp. 185-189). (4th ed.). California: Sage Publications.

Ingersoll, R. M., & Collins, G. J. (2018). *The status of teaching as a profession*. In J. H. Ballantine, J. Z. Spade & J. M. Stuber (Eds.), Schools and society: A sociological approach to education (pp. 312-329). (6th ed.). California: Sage Publications.

Karaman, M., Acar, A., Kılıç, O., Buluş, U. & Erdoğan, Ö. (2013). *Sakarya* İlinde *Görev Yapan* Öğretmenlerin *Gözüyle "*Öğretmenlik *Mesleğinin Statüsü ve Saygınlığı".* VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, Bildiriler Kitabı 2.

Macionis, J. (2012). *Sosyoloji* (Çev. V. Akan). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir* rehber (Çeviri Ed.: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative Research: A Guide to design and implementation* (Fourth Edition). San Fransisco, CA: Jossey Bass.

Miles, M. B., Huberman, A. M. & Saldana, J. (2014). *An expanded sourcebook: qualitative data analysis* (3rd Edition). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc.

Milli Eğitim Bakanlığı (2017). Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2023. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/26174415_Strateji_Belgesi_RG-Ylan-_26.07.2017.pdf adresinden erişilmiştir. Erişim Tarihi: 25/09/2019

Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Güçlü Yarınlar İçin 2023 Eğitim Vizyonu. http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf adresinden erişilmiştir. Erişim Tarihi: 25/09/2019

Milli Eğitim Temel Kanunu (1973, 24 Haziran). Resmi Gazete (14574). Erişim adresi: http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf

OECD. (2016). Education at a Glance 2016: OECD Indicators. OECD Publishing, Paris

OECD. (2017). Education at a Glance 2017: OECD Indicators. OECD Publishing, Paris

Okçabol, R. (2005). Öğretmen *yetiştirme sistemimiz*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi* Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi, 11*(1), 323-343.

Özoğlu, M. (2010). *Türkiye'de* öğretmen *yetiştirme sisteminin sorunları.* Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.

Özyılmaz, Ö. (2013). *Türk Milli Eğitim Sisteminin sorunları ve* çözüm *arayışları* (4. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Schaefer, R.T. (2013). *Sosyoloji* (Çev. Ed.: S. Coşar, G. Özcan). Ankara: Polme Yayıncılık.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019). Onbirinci kalkınma planı 2019-2023. http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlani.pdf adresinden erişildi. Erişim Tarihi: 25/09/2019

Sunar, L., Kaya, Y., Otrar, M., Demiral, S., Nerse, S. ve Kalpaklıoğlu, B. (2015). Türkiye'de çalışma yaşamı ve mesleklerin itibarı. Erişim adresi: https://tyap.net/mia Erişim Tarihi: 15/09/2019

Sönmez, E., & Cemaloğlu, N. (2017). İlköğretim okulu öğretmenlerinin mesleki imaj algısı ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *17* (4), 2117-2141.

Türk Dil Kurumu (2017). Güncel Türkçe sözlük. Erişim adresi: http://tdk.gov.tr/ sayfasından erişilmiştir.

Turner, B. S. (2001). *Statü* (Çev. K. İnal). *İstanbul:* Doruk Yayınları.

TEDMEM. (2014). Öğretmen Gözüyle Öğretmenlik Mesleği. Erişim adresi: https://bit.ly/33iHatl

Türk Eğitim Derneği (TED) Raporu. (2017). 2017 Eğitim değerlendirme raporu. Ankara: Türk Eğitim Derneği.

Tezcan, M. (2016). *Eğitim sosyolojisi* (16. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

The Varkey Foundation (2018). *Global teacher status index 2018*.

Thompson, W. E. & Hickey, J. V. (2011). *Society in focus: an introduction to sociology.* Boston: Pearson.

Ulutaş, P. (2017). Öğretmenlerin *bakış açısından* öğretmenlik *mesleğinin statüsü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Ünsal, S. (2018) Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin statüsüne ilişkin bir pareto analizi. *Sakarya University Journal of Education, 8*(2), 111-130.

Verhoeven, J. C., Aelterman, A., Rots, I., & Buvens, I. (2006). Public perceptions of teachers' status in Flanders. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, *12*(4), 479-500.

Yıldırım A, Şimşek H. (2013*). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık